

תקונא המשינ וארבע

<p>בראשית ברא אלהים את השמים עין החיים ואת הארץ כל עין נחמד למראה (בראשית ב ו) והארץ היתה תהו ובהו דא עין הדעת טוב ורע ודא רזא תהו עמק רע בהו עמק טוב ודא עין הדעת טוב ורע כי שם בלל ה' שפת כל (ק ע"ב) הארץ ומהכא נפק כל ערבוביא דטוב ורע דאיהו רזא דצדיק ורע לו רשע וטוב לו</p>	<p>"בראשית ברא אלהים את השמים", עין החיים. "ואת הארץ", כל עין נחמד למראה, "והארץ היתה תהו ובהו", זה עין הדעת טוב ורע. וזהו סוד, תהו, עומק רע. בהו, עומק טוב. וזה עין הדעת טוב ורע, "כי שם בלל יהוה שפת כל הארץ", ומכאן יצאה כל הערבוביה של טוב ורע, שהוא הסוד של צדיק ורע לו רשע וטוב לו (ברכות ז ע"א).</p>
--	---

תיקון נ"ד בראשית - כאן מתחיל תיקון נ"ד ולא כמ"ש בהגהה¹, וטעה טעות גדול, וכמש"ל
 דהתיקונים סדרם דתחלה מקדים ואח"כ מרמז אותו בפסוק ראשון דבראשית, וכאן מרמז פסוק הנ"ל דויצמח כו' דאת השמים עין החיים ת"ת, ואת הארץ צדיק, וכמש"ל בריש תיקון נ"א דנה"י הן דנוק', והוא שנצטוה עליו לאכול מכל עין כו' כנ"ל, דהארץ נתן לבני אדם אבל השמים שמים לה' (תהלים קטו טז): **והארץ כו' - כמו שמפרש והולך, ודא כו', והכל בפסוק דויצמח כו' : תהו עמק רע כו' - ר"ל, עשרה עומקים דס"י² ועי' בספר הבהיר (ב ע"ב)³ ברא בהו ושם מקומו בשלום וברא תהו ושם מקומו ברע כו', ומנ"ל דתהו ברע דכתיב עושה שלום ובורא רע, הא כיצד רע מתהו ושלום מבהו. ועי' בפרשת בראשית (טז ע"א)⁴ והכל ביצירה: **כי שם בלל כו' - שנתערבו טוב ורע והוא בנוגה⁵, עין הדעת, והוא מ"ש אשר בנו בני האדם, בניו {ק ע"ג} דאדם קדמאה (זהר ח"א ט ע"ב), ר"ל שגם הם בעין הדעת חטאו: ומהכא נפק כו' - כמ"ש צדיק שאינו גמור ורשע שאינו גמור⁶, והן מסט' דערבוביא טו"ר, והן מסט' דגלגולא כמש"ל וכי צדיק שאינו גמור הוא צדיק אל כו', וז"ש ג"כ (ברכות שם) צדיק בן רשע רשע בן צדיק וכמש"ל בתס"ט וש"מ דגלגולא מחייב לי כו', וכל הגלגולין הוא בעין הדעת הזה כמ"ש בתז"ח (פו ע"ב)⁷ וש"מ, והכל גרם ההוא ערבוביא:****

Commented [YL1]: ל
אמצאתי

Commented [YL2]: ל
בדוק

<p>[פח ע"א] בראשית ברא בי"ת רא"ש ואינון אבא ואימא ברא תרנום ברא"א איהו עמודא דאמצעייתא ועליה אתמר ונהר יוצא מעדן (בראשית ב י) אית עדן ואית עדן הה"ד (תהלים לו) ונחל עדניך תשקם עדניך ודאי דא עדן עלאה כתר עלאה עדן</p>	<p>בראשית ברא, ב"ת רא"ש, והם אב ואם. ברא, תרגום בן, הוא העמוד האמצעי, ועליו נאמר "ונהר יוצא מעדן". יש עדן ויש עדן, זהו שנאמר "ונחל עדניך תשקם", עדניך ודאי, זהו עדן העליון, כתר עליון. העדן שלמטה זה י', ויש עדן שלמטה, וזו האם</p>
--	---

– מאיר התיקון –

¹ בגליון דפ"א איתא שהתחלת התיקון במילים "בראשית ברא בית ראש".
² (פ"א מ"ה) עשר ספירות בלימה מדתן עשר שאין להם סוף, עומק ראשית ועומק אחרית, עומק טוב ועומק רע, עומק רום ועומק תחת, עומק מזרח ועומק מערב, עומק צפון ועומק דרום, אדון יחיד אל מלך נאמן מושל בכולן, ממעון קדשו עד עדי עד.
³ אותיות ט'-י': ומאי גם את זה לעומת זה עשה האלהים (קהלת ז' יד), ברא בהו ושם מקומו בשלום וברא תהו ושם מקומו ברע, בהו בשלום שנאמר (איוב כ"ה ב) עושה שלום במרומיו מלמד שמיכאל שר הימיני של הקב"ה מים וברד וגבריאל שר שמאלו של הקב"ה אש, ושר שלום ביניהם מכריע והיינו דכתיב עושה שלום במרומיו. ומנלן דתהו הוא ברע דכתיב (ישעיה מ"ה ז) עושה שלום ובורא רע, הא כיצד רע מתהו ושלום מבהו ברא תהו ושם מקומו ברע שנא' עושה שלום ובורא רע ברא בהו ושם מקומו בשלום שנאמר עושה שלום במרומיו.
⁴ עי' מלואים אות (א).
⁵ עי' ע"ח שער מט.
⁶ ז"ל הגמ' בברכות :
 עי' ספר הליקוטים (ישעיה ס): הצדיקים אינם שוים בשלימות, יש צדיק גמור ויש צדיק שאינו גמור, זה עובד מאהבה וזה מיראה. אעפ"י שכולם נקראים צדיקים, הגדול מחבירו בעונה ויראת חטא, ועובד את השם מאהבה, הוא נוטל חלק שנשאר לאותו צדיק שאינו גדול כמוהו.
⁷ אולי כוונתו לכמו שכתבתי שם מא ע"ד: ג' הגלגולים הוא במט"ט שמסט' דיליה הרוח וכל הגלגולים ברוח כמ"ש לעיל, וצ"ע.

<p>דלתתא דא י' ואית עדן דלתתא ודא אימא עלאה דאיהי ד' איהי עדן לגבי נהר דלתתא מינה הה"ד ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן:</p>	<p>העליונה, שהיא ד', היא עדן אל הנהר שלמטה ממנה, זהו שנאמר "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן".</p>
--	--

בראשית ברא בית כו' - כאן מרמז פסוק ונהר יוצא כו', וכל ענין הנהרות, כמו שמפרש והולך בתיקון זה, ומ"מ כללו בתיקון א' עם הנ"ל, לפי שאינו כתוב שם אלהים עד ויקח ה' כו', והוא תיקון נ"ה כמש"ש: בית ראש ואינון או"א - עי' בפרשת בראשית (טו ע"ב)⁸: לבתר אתחלף גוון ההוא היכלא ואיקרי בית ונקודה עלאה אקרי ראש כליל דא בודא ברזא בראשית: ברא איהו עמודא דאמצעיתא - ר"ל, הדעת דנפיק מאו"א, וכמו שמפרש והולך ועליה כו', שנהר הוא בכ"מ דעת, בכל ספירה על הדעת שבתוכו, וז"ש אית כו' אית כו', ונקרא היסוד ביחוד נהר⁹, שבו מתקבץ כל הנהרות, שהוא הדעת והוא אינו חי אלא, בסוד הדעת, אבר חי, ובריאתו הוא¹⁰ בשביל זה, ובסוד (בראשית ד א) והאדם ידע כו' (שם כה) וידע כו': אית עדן כו' עדניך ודאי - ר"ל, עדניך לשון רבים, משמע תרי, ומפרש והולך דא עדן כו', והוא ח' של עדניך, ועדן דלתתא דא יוד, ר"ל חכמה¹¹, והוא יו"ד של עדניך: דאיהו עדן כו' - ר"ל, אעפ"י שנק' גן כמ"ש בסוף תיקון נ"ב ובריש תיקון נ"ג, מ"מ הוא עדן לגבי נהר כו', ור"ל לדעת המתפשט ממנה, דאית דעת לעילא דנפיק מחכמה, ומיניה אתשקיא בינה ונעשית, כמש"ל (לח ע"א), והיא גן דמתשקיא מההוא נהר, אבל לגבי נהר, דעת המתפשט, היא עדן: הה"ד ונהר כו' - ר"ל, דעל זה עדן ונהר נאמר, ונהר יוצא כו' וכנ"ל. ואינון או"א ברא עמודא דאמצעיתא, ועליה אתמר ונהר כו', וכל עדן הוא מס' דחכמה, בין בחכמה בין בבניה, מס' דחכם בבניה¹², בין בכתר עילאה מס' דמ"ס, ונהר בכל מקום על הדעת בכל ספירה, וז"ש ת"ח כו':

<p>תא חזי כמה נהרות אינון משניין דא מן דא אית נהר ואית נהר אית נהר מנהורא דלעילא דאתקרי נהרא דמיא דאורייתא דאתמר בה תורת חכם מקור חיים ואית נהר דאתקרי (תהלים מו ה) נהר פלגיו דכמה פלגין עמיקין תליין מניה דאתמר בהון (משלי בא א) פלגיו מים לב מלך וגו' ואית נהר דאתקרי נחל קדומים דאתמשך מעלאין ומניה תליין שבעה נהרות דאתמר בהון נהרות ימחאו כף יחד הרים ירננו ואית נהר דאתקרי נהר דינור מסטרא דשמאלא דאתמר ביה נהר דינור נגיד ונפיק מן וגו' (דניאל ז י) ונהר בכל אתר איהו ו' מסטרא דאבא ואימא אתקרי נחל קדומים</p>	<p>בא וראה, כמה נהרות הם שמשונים זה מזה. יש נהר ויש נהר, יש נהר מהאור שלמעלה, שנקרא הנהר של המים של התורה, שנאמר בה "תורת חכם מקור חיים", ויש נהר שנקרא "נהר פלגיו", שכמה פלגים עמוקים תלויים ממנו, שנאמר בהם "פלגיו מים לב מלך וגו'". ויש נהר שנקרא "נחל קדומים" שנמשך מהעליונים, וממנו תלויים שבעה נהרות, שנאמר בהם "נהרות ימחאו כף יחד הרים ירננו". ויש נהר שנקרא נהר דינור, מצד השמאל, שנאמר בו "נהר דינור נגד ונפק מן וגו'" ונהר בכל מקום הוא ו'. מהצד של אב ואם נקרא "נחל קדומים", ומצד של העדן העליון נאמר בו "נחל עדניך תשקם".</p>
---	--

- מאיר התיקון -

⁸ עי' מלואים אות (ב).

⁹ רע"מ ח"ג רמז ע"א (לש"ו) הובא מלואים אות (ג).

נקרא היסוד ג"כ נהר כמ"ש ברע"מ פנחס (רמ"ז רע"א) והוא ע"ש הדעת והזווג, כי עיקרו הוא רק בשביל זה (כללים ח"ב לג ע"ג), כל עיקרו דהיסוד הרי הוא ג"כ רק לצורך הנוק' ע' הגר"א בתיקונים (דף פט ע"ב ודף ק ע"ג) (שם עג ע"ג)

¹⁰ מה שהוא בולט ועי' עוד לעיל פט ע"א (לש"ו).

¹¹ עי' לעיל הערה.

¹² עי' לעיל הערה.

¹³ "ואית נהר דאתקרי נחל קדומים דאתמשך מעללאין ומניה תליין שבעה נהרות דאתמר בהון נהרות ימחאו כף יחד הרים ירננו ואית נהר דאתקרי נהר דינור מסטרא דשמאלא דאתמר ביה נהר דינור נגיד ונפיק מן וגו' (דניאל ז י) נמחק בגר"א, ובמקומו איתא "ואית נהר דאתקרי נהר דינור מסטרא דשמאלא דאתמר ביה נהר דינור נגיד ונפיק מן וגו' (דניאל ז י) ואית נהר דאתקרי נחל קדומים דאתמשך מעללאין ומניה תליין שבעה נהרות דאתמר בהון נהרות ה' נשאו וכו'".

ומסטרא דעדן עלאה אתמר ביה ונחל עדניך תשקם:	
---	--

אית נהר מנהורא כו' - שהוא בת"ת, תורה. וז"ש תורת חכם, והוא תורה, ונבלות חכמה¹⁴, והוא עץ החיים, נטוע בחכמה. וז"ש מקור חיים, כנ"ל עץ החיים והחכמה תחיה כמש"ל תיקון נ"ג, והוא מקור שהוא נהר. וז"ש נהרא דמיא והוא נהורא מנהורא כו', ר"ל מחכמה, ור"ל שזהו לשון נהר: *לב מלך וגו' - כאן צ"ל ואית נהר דאתקרי נהר דינור כו' עד מן וגו' ואח"כ ואית נהר דאתקרי נחל קדומים, והן או"א כמו שמפרש והולך, שהן אלפים שנה קדומה, קודם חסד יבנה¹⁵: *שבעה נהרות דאתמר בהון נהרות כו' - כולו טעות וכצ"ל ששה נהרות דאתמר בהון נשאו נהרות ה' נשאו כו', דשש נהרות נאמר שם בפ', דנחל קדומים הוא הדעת במקומו, וממנו {ק ע"ד} יוצא ששה נהרות בו"ק וכמש"ל (לח ע"א) דאיהו ו' דכליל שית צנורין כו', והן שם מ"ב, ז' נהרות, וכל אחד הוא ו' כמש"ש, וכמ"ש כאן ונהר בכל אתר איהו ו', שהוא סוד הדעת בכל מקום שהוא:

ומסטרא דימינא אתקרי (תהלים מו ה) נהר פלגיו ומסטרא דשמאלא אתקרי נהר דינור ומניה תליין שתיין ענפין דנורא דאתקריאו ששים גבורים ואינון שתיין פולסין דנורא דמחזיה למטטרוין ומסטרא דימינא ושמאלא אתמר בכל נחלין דתליין מנייהו נהרי נחלי דבש וחמאה ונחל עדניך דא נהר דנפיק מעדן דאתמר ביה ונהר יוצא מעדן (בראשית ב') והאי איהו עדן דעין לא ראתה אלהים וכו' (ישעיה סד ג) סתים וגניז דאיהו כתר עלאה ¹⁶ ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים (א' דאיהו ד' אתוון דשם בן ד') אליו ¹⁷ יהו"ה דאינון אבא ואימא ברא וברתא תא חזי קרקפתא דא אלף ¹⁸ כנונא דא א ¹⁹ ארבע סטרין דיליה בהון הוה יהו"ה ²⁰ הוא ושמיה חד אין עוד מלבדו בלא פרוד ובלא שתוף כלל:	ומצד הימין נקרא "נהר פלגיו", ומצד השמאל נקרא "נהר דינור", וממנו תלויים ששים ענפים של אש, שנקראו "ששים גבורים", והם ששים מכות של אש שהכו את מטטרוין. ומצד הימין והשמאל נאמר, בכל הנחלים שתלויים מהם, נהרי נחלי דבש וחמאה. ונחל עדניך, זה הנהר שיוצא מעדן, שנאמר בו "ונהר יוצא מעדן", וזהו העדן ש"עין לא ראתה אלהים וכו'", סתום וגנוז, שהוא כתר עליון. "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים" (א' שהוא ד' אותיות של שם בן ד'), אלו יהו"ה, שהם האב והאם הבן והבת. בא וראה הקרקפת זו אלף כדוגמא זה א, ארבעת הצדדים שלו, בהן הוה יהו"ה, הוא ושמו אחד, אין עוד מלבדו, בלי פרוד ובלו שתוף כלל.
---	--

:Commented [YL3]

ומניה תליין שתיין כו' - מסט' דאת ו', וז"ש מגבורי ישראל, דהוא וא"ו, דההוא נהר, נק' עמודא דאמצעיתא דאתפשט בו"א²¹ בו"ק דביה ונקרא ישראל: ומסט' דימינא ושמאלא כו' - ר"ל,

– מאיר התיקון –

¹⁴ עי' נובלות חכמה של מעלה, תורה.

¹⁵ עי' פסחים:

¹⁶ (נוסף בגר"א).

¹⁷ (א' דאיהו ד' אתוון דקס בן ד') אליו"נ נמחק בגר"א, ובמקומו איתא "ראשית"

¹⁸ "דא אלף" נמחק בגר"א, ובמקומו איתא "דאלף"י.

¹⁹ ו'ה (גר"א). דלפוסים מצוייר כאן ליור האלף שחוקק צו אות ו' צי' העליון של אלף וה' ה' צראש וסוף של ו' של האלף ואות ו' צי' התחתון של הא'. ובנ"א מצוייר האלף ג"כ כנ"ל במילוי אותיות יו"ד ה"א וא"ו ה"א (איתא בגליון).

²⁰ נמחק בגר"א.

²¹ ר"ל על בוצד"ק ועי' בדבריו בתז"ח יח ע"א וריש ע"ב ובוצד"ק הוא עטרא דגבורה על הדעת כו' דגניז באימא כו' ועל זה כוון רבינו כאן (לש"ו). ז"ל: וענין בוצינא דקרדינותא הוא דעת שהוא קו המדה וא"ו דנפיק כו' כנ"ל שהוא וא"ו כידוע והוא מתפשט בכל כמ"ש ובדעת חדרים ימלאו כו' וכמ"ש (א"ז רפט ע"ב) ועייל לגו דגופא ומלייא כל אינון אדרין כו' ע"ש ואמר בפ' משפטים (קכ"ג א') דעת גניז בפומא דמלכא והוא באלו ג' קשרים של חו"ל [חו"ל ר"ת חיד ולשון] כמ"ש לקמן ובתז"ח (ע"ט) ע"ש כל המאמר שעל זה השורש הולך כל המאמר של שם

בנהרות דנה"י דכל א' כלול מחו"ג כידוע, ודבש מסט' דשמאלא, יערי עם דבשי²², שהוא שופר²³, ב' מיני גבורות דש"ך ופ"ר²⁴, ואין בדבש אלא ד' ידות דה' פעמים אדני²⁵, וכמ"ש (בראשית מז כד) וארבע הידות יהי' לכם כו' ולאכלכם²⁶. וז"ש דבש מצאת אכול דרך וכו'²⁷, והן שאור ודבש²⁸, דבש דאדני ושאור דאלהים, כידוע במילואו ורובעו. וחמאה מסט' דימינא עם חלבי²⁹: *ונחל עדניך כו' - חוזר לענין ראשון לפרש מעדן עלאה, כתר, דהוא א', דשם ה' אחד, נכלל בא', דהוא

– מאיר התיקון –

²² עי' זהר ח"ג ד ע"א: אכלתי יערי דא גבורה פחד יצחק עם דבשי הוד דרגא דדוד והיינו דרועא שמאלא עם ירכא שמאלא.

²³ עי' שעה"כ (ר"ה ז): ט' יודין שהם בגי' מ"ן דמנצפ"ך ובזה נמתקו ונעשו מ"ן שהם ב' אותיות של מנצפ"ך הכלולים בב' אותיות פ"ר של שופר כנז"ל ונהפכו מתוקים כטעם הדבש וכמ"ש וטעמו כצפיחית בדבש והם סוד ב' אותיות הנשארות שהם ש"ו מן שופר שהם בגי' דבש.

²⁴ עי' שעה"כ (ר"ה ט): שופר הם ש"ו עם י"ד פרקי האצבעות האוחזין בשופר הם ש"ך ניצוצין דמתערי מבוצינא דקרדינותא ופ"ר הם ה"ג דמנצפ"ך דמתערי מן בינה וכו'.

עי' ספר הליקוט (פקודי פרק לח): ונמצא כי בבחינה א' נענש בן זומא פחות מבן עזאי, לפי שבן זומא סמך על מה שכבר תקן בן עזאי, והוא הוסיף עוד תקון, ולכן לא מת אלא יצא מדעתו, ובערך שבן עזאי תקן קו ימין הנקרא חסיד, ולכן נקרא חסד. ונאמר עליו (תהלים קי"ו ט"ו) יקר בעיני ה' המותה לחסידיו, כנזכר שהוא שבח ומעלה אליו, אבל בבן זומא נאמר גרעון, והוא מ"ש (משלי כ"ה ט"ו) דבש מצאת אכול דיך. פירוש, כי כבר הודעתך בענין מצות השופר כי ש"ך דינים הם, והדבש הוא שורש הדינים, שהם בגי' ש"ו מן אותיות שופר וע"ש, ולפי שהוא הגביר כח הדין והגבורות הקשות, נאמר עליו פסוק זה הפוך מבן עזאי:

²⁵ עי' ע"ח (שער לב פ"ז): והנה בחינת נתינת המ"ן אלו ביסוד שלה, הם ע"י החו"ג של אימא שהם ב' הידים שלה, שבהם ה' אצבעות, שהם ה"ג מנצפ"ך כפולות, אשר אלו ירדו למטה ונעשה בחי' מ"ן ביסוד נוקבא דז"א. וז"ס הפסוק (בראשית מז כד) והיה בתבואות ונתתם חמישית לפרעה וארבע הידות וגו'. וענין אלו ידות נתבאר אצלנו בדרוש היחודים, ושם תמצא יחוד אחד, שכל אותן השמות נעשה בסוד י"ד י"ד ע"ש וכו'.

והנה ע"ד שביארנו פסוק זה למעלה באמא, יפורש ג"כ למטה בנוקבא דז"א. כי הנה ה' ידות הם, והם יד א' של אמא כלולה משתי ידות כאחד, ונעשה כלי מ"ן של רחל נוקבא דז"א ע"ד הנ"ל, ועוד יש ד' ידות אחרות שהם ב' הידים דז"א וב' ידים נוקבא, ועליהם נאמר וארבע הידות יהיה לכם וגו'. והנה העולה מזה, כי אלו הידים כולם הם בחינת הגבורות, וכאשר הדין מתגבר אז רואה דם בהם, וז"ס (ישעיה א טו) ידיכם דמים מלאו.

²⁶ ז"ל: והיה בתבואות ונתתם חמישית לפרעה וארבע הידות יהיה לכם לזרע השדה ולאכלכם ולאשר בבתיכם ולאכל לטפכם:

²⁷ עי' זהר ח"ג קנז ע"א: ת"ח ב' אילנין אינון חד לעילא וואחד לתתא בדא חיינ ודא מותא מאן דאחלף לון גרים ליה מותא בהאי עלמא ולית ליה חולקא בההוא עלמא וע"ד אמר שלמה (משלי כה טז) דבש מצאת אכול דיך וגו':

תרגום: בא וראה שני עצים הם, אחד למעלה ואחד למטה, בזה חיים ובזה מות, מי שמחליפם גורם לו מות בעולם הזה ואין לו חלק לעולם הבא, ועל זה אמר שלמה "דבש מצאת אוכל דרך וגו'". ועי' תז"ח: והכי אורייתא רזין דילה סתימין וחתמינן דלא אתהניין מנהון רשיעיא ובג"ד אכול דבש ושתני חמרא ואל תלמדהו [לגוי] (גלוי) ועם כל דא (משלי כה) דבש מצאת אכול דרך דבמה שהורשית התבונן ואין לך עסק בנסתרות:

תרגום: וכך התורה הסודות שלה סתומים וחתומים שאין נהנים מהם הרשעים ומשום זה אכל דבש ושתנה יין ואל תלמדהו לגוי ועם כל זה דבש מצאת אכל דרך שבמה שהרשית התבונן ואין לך עסק בנסתרות.

בהגר"א: ועם כל דא - אע"ג שדבש הוא טוב מ"מ דבש מצאת כו':

²⁸ עי' שער המצות (ויקרא): איסור השאור והדבש כתיב כי כל שאור וכל דבש כו'. טעם איסור הקטרתם הוא כי הם בחינת כל הדינים דקטנות ודגדלות כי שאור הוא ג' מוחין דאלה"ם דקטנות וכו' אבל הדבש הוא הדינין דגדלות שהם ש"ך דינים עם ה"ד כמבואר אצלנו בדרוש השופר דר"ה שהוא ש"ו כנגד דבש ועם ה"ד פרקי אצבעות היד האוחזים בשופר הם ש"ך הרי ש"ו מן שופר ופ"ר הם דינים אחרים כנודע:

ועי' דברי רבינו לעיל נז ע"ד: ד"ו פרצופים דס"א, והן ב' יצרין דאדם, דרוח ונפש, סם ונחש, כנ"ל שהן שאור ודבש, ישמעאל ועשו, שאומנותם ולא רצו לקבל לא תרצח ולא תנאף.

²⁹ עי' זהר ח"ג ד ע"א: שתיתי ייני עם חלבי, גוף וברית, יעקב עם שלמה. עי' ע"ח (נקודות ד): חשם הוא גבורה כי הוא סוד ה"ג, ואותיות חשם הוא חמש. וס"ת חשם מארץ התמני מ"ץ, ור"ת חמה, והם סוד הפסוק (משלי ל לג) כי מיץ חלב יוצא חמה, כי חמה וחמאה הם אותיות שוין, והם בחי' הגבורות, שהם דם ונהפכים בבטן המלאה לחלב, ומן אותו המיץ נעשה חמאה להאכיל התינוק.

כ"ו³⁰, יהוה, ומשם יפרד לד' פרצופים, או"א זו"נ, ד' אתוון דהוי"ה, וכאן כמה נוסחאות והנוסחא המדויקת מצאתי שהוא והאי איהו עדן דעין לא ראתה אלהים וגו' סתים וגניז דאיהו כתר עילאה ו' ה'ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים ראשים יהו"ה דאינון או"א וברא וברתא ת"ח קרקפתא דאלף

א כגוונא דא ו' ארבע סט' דיליה בהון הוה הוא ושמיה חד אין עוד מלבדו בלא פירוד ובלא שיתוף כלל ועוד ונהר יוצא מעדן דא אימא כו' - ור"ל דא' הוא כתר כידוע, ובו כלול ד' אתוון דהוי"ה בד' רוחות דאלף, כמו שמצויר כנ"ל, ושם הוא אחד בלא שיתוף³¹, דכר ונוק', וכ"ש בלא פירוד, כמו שהוא בעין הדעת, וכמ"ש (דברים לב לט) ואין אלהים עמדי, שם. ואמר ועוד ונהר כו' דא אימא כו' דלמעלה פריש על כתר ואית עדן הה"ד ונחל עדניך כו', ואמר שם ואית עדן דלתתא כו' הה"ד ונהר כו', דריש הקרא על שניהם, כתר ואימא. וחוזר כאן לפרש על כתר, כנ"ל ונחל עדניך דא נהר כו' איהו עדן דעין לא ראתה כו' (ישעיה טו ג), ועתה מפרש על אימא, ומפרש ארבע נהרות בשניהם, בכתר כנ"ל, וכאן כמו שמפרש והולך אלין כו':

<p>ועוד ונהר דא ו' יוצא מעדן דא י' ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים דא ד' (אלין ארבע אתוון)³² ועוד ונהר יוצא מעדן (בראשית ב י) דא אימא עלאה דאיהו א' תניינא כמה דאוקמוהו מארי מתניתין מאי אל"ף אלף בינה ולאן אתמשך בגופא ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים אלין תרין דרועין ותרין שוקין מאן גן דאתשקיא מניה (קא ע"א) לתתא דא שכנתא דתרין גנין אינון חד לעילא וחד לתתא הה"ד (שיר השירים ה) היושבת בגנים והא אוקמוה:</p>	<p>ועוד "ונהר", זה ו'. "יוצא מעדן", זה י'. "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", זה ד' (אלו ארבע האותיות). ועוד "ונהר יוצא מעדן", זו האם העליונה, שהיא א' השניה, כמו שבארוהו בעלי המשנה (שבת קב ע"ג) מה זה אל"ף, אלף בינה. ולאן נמשך, בגוף. "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", אלו שתי זרועות ושתי שוקים. מי הוא הגן שנשקה ממנו למטה, זו השכינה, ששני גנים הם, אחד למעלה ואחד למטה, זהו שנאמר "היושבת בגנים", והרי פרשוה.</p>
--	--

דאיהו א' תניינא כו' - שהיא בכ"ע כגוונא, דכתר שנק' א' כמו הכתר³³, וכך שם אהי"ה, וכמו שהכתר שורש לשם הוי"ה דט' ספירות, כן היא שורש לשם הוי"ה דז"א לז' ספירות, והיא כתר דז"א³⁴, והיא עדן, וכל ענינה הוא כמו הכתר, וכידוע: **ולאן אתמשך בגופא -** (שהוא הגן ג"ן סדרים דאורייתא, והוא לבא. ואף שבתיקון נ"ב אמר דהיא גן, כבר פי' שיש עדן ויש עדן, וכן גן, וכן דריש באד"ז דגן הוא), ר"ל והיכן הוא הנהר, ואמר בגופא. דלמעלה הנהר הוא דעת בין או"א, שנמשך מכתר, וכאן שמתפשט מאימא, והוא דעת המתפשט, שנק' עמודא דאמצעיתא בכל מקום³⁵, דמאימא שהוא לבא אתמשך { קא ע"א } לגופא ומשם לדרועין ורגלין, ומתקבץ אח"כ ביסוד, כללא דה"ח וה"ג, וממנו אתשקיא מלכות. ודריש ומשם יפרד לא מהגן רק מהנהר, וכן הוא האמת, דאתפרדותם של הנהרות ויציאתם, הוא מהנהר, אלא דהגן אתשקיא מקודם. וכן הוא באדם, דנוק' אתשקיא מגוף וברית דאינון כחדא, וע"י יציאתם לנוק' אתשקיא ג"כ דרועין ורגלין. וז"ש מאן גן כו', הואיל ואימא הוא עדן (דבתיקון נ"ב אמר מעין ולבתר גנים דאיהו לבא אמא

– מאיר התיקון –

³⁰ בא' יש ב' יודי"ן וו' גימ' כ"ו.

³¹

³² ועוד ונהר דא ו' יולא מעדן דא י' ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים דא ד' (אלין ארבע אתוון) (נמתק בגר"א).

³³ ע"י לעיל מו ע"ד.

³⁴ בינה היא יחידה דגבורות (כללים ח"א סז ע"ד) והיא כתר דז"ת (ח"ב עב ע"ב), והנה נמשכין כל המקיפים רק מבינה, כי הכתר עצמו הוא נעלם, וכל גילוי הוא רק ע"י הבינה, ולכן נקרא הבינה ג"כ בשם אהי"ה שהוא שם הכתר, כי בה הוא כל גילוי, וכמ"ש הגר"א בתיקונים (דף מו ע"ד). וכן הוא אור המקיף הראשון הכללי המקיף להקו, הנה הוא נמשך שם ג"כ מסוד שורש בחי' בינה שבמלכות דא"ס, כי על ידה נבחן הענין דאור א"ס המקיף, כי לולא הבינה לא היה הצמצום כלל, כמו שמתבאר בדברינו בהקדו"ש שער הפונה קדים פ"ה. ועומד הצמצום על עמדו רק ע"י הבינה, ונבחן ע"ז מאור א"ס המקיף, וכל גילוי הוא בה, וכן נמשך על ידה ג"כ האור המקיף להקו (ביאורים ח"א כג ע"א).

³⁴ ע"י לקמן קנט ע"א, וע"י שעה"כ ו ע"א

³⁵ ע"י לעיל הערה.

Commented [YL4]: נוסח???

כמש"ש, וכאן קרא ערן, א"כ מי הגן) ותי' דא שכינתא דתריין גנים כו', וכמש"ל בתיקון נ"ב וז"ש
והא אוקמוהו וכמש"ש וכמה דאית גן לתתא כו' :

<p>ואית נהר לתתא דאיהו מטטרוין דאתפרש לארבע סטריין דאינון מיכאל גבריאל נוריא"ל רפא"ל שם האחד פישון הוא הסובב את כל ארץ החוליה אשר שם הזהב וזהב איהו לצפון הה"ד (אייב לו כב) מצפון זהב יאתה ורוא דמלה הולך אל צפון (קהלת א' 13) דא גבריאל"ל ולבתר הולך אל דרום ודא גיחון דתמן מיכאל"ל הפוכא מלעילא דאמר קרא עליה הולך אל דרום בקדמיתא ולבתר סובב אל צפון³⁷ סובב סובב לתריין סטריין דאינון מזרח ומערב דאינון חדקל ופרת דתמן אוריא"ל רפא"ל:</p>	<p>ויש נהר למטה, שהוא מטטרוין, שנפרד לארבעה צדדים, שהם מיכאל"ל גבריאל"ל נוריא"ל רפא"ל. "שם האחד פישון הוא הסובב את כל ארץ החוליה אשר שם הזהב", והזהב הוא לצפון, זהו שנאמר "מצפון זהב יאתה". וסוד הדבר "הולך אל צפון", זה גבריאל"ל, ואחר כך "הולך אל דרום", וזה גיחון, ששם מיכאל"ל, ההיפך מלמעלה, שאמר עליו הכתוב "הולך אל דרום" בראשונה, ואחר כך "סובב אל צפון", סובב סובב לשני צדדים, שהם מזרח ומערב, שהם חדקל ופרת, ששם אוריא"ל רפא"ל.</p>
---	--

*ורוא דמלה הולך אל דרום וסובב אל צפון דא גיחון ופישון דתמן מיכאל וגבריאל סובב
סובב כו' - כצ"ל, ור"ל דבזה הקרא הולך רמיזין כלא, ולא אמר באלו חדקל ופרת רוח מסוים, כמו
שלא אמר בנשר ואדם, דאינון מתחלפין כמש"ש במ"א :

<p>פישון לקבל אורייתא דבעל פה ומתמן פישון פי שונה הלכות³⁸ ג"יחוין ג' ג"ומל הסד ותמן חיוון דאתקריאו חיות הקדש מסטרא דאריה מסטרא דימינא מסטרא דשמאלא נחש דאתמר ביה כל הולך על גחון לאענשא ביה למאן דאעבר על אורייתא דאתיהיבת מימינא פישון [פח ע"ב] תמן שפיפון לאענשא למאן דאעבר על אורייתא דבעל פה³⁹ חדקל ח"ד ק"ל דא חריפא בלישניה וחד מסטרא דימינא⁴⁰ ק"ל מסטרא דשמאלא⁴¹ לאולפא תרויהו ח"ד בשנים⁴² וק"ל בשפון ובגין דא פישון פי שונה הלכות גיחון ההוא דאתמר ביה ויקבור אותו בגי תמן שריא לסטרא דימינא⁴³ פרת כליל כלהו האי פריה ורביה עליה אתמר (תהלים סח יד) אם תשכבון בין שפתים אם ודאי למעבד תמן פריה ורביה:</p>	<p>פישון כנגד התורה שבעל פה, ומשם פישון, פי שונה הלכות. גיחון, ג' ג"ומל חסד, ושם [חיוון] החיות, שנקראו חיות הקודש, מהצד של אריה מצד הימין, מצד השמאל נחש, שנאמר בו "כל הולך על גחון", להעניש בו את מי שעובר על התורה שנתנה מימין. פישון, שם שפיפון, להעניש את מי שעובר על התורה שבעל פה. חדקל, ח"ד ק"ל, זה חריף בלשונו, ואחד ["חד"] מצד ימין, ק"ל מצד השמאל, ללמד שניהם ח"ד [פי' אחד] בשנים, וק"ל בשפתים. ולכן, פישון, פי שונה הלכות. גיחון, אותו שנאמר בו "ויקבור אותו בגי", שם שורה לצד ימין. פרת כולל את כולם, זה פריה ורביה, עליו נאמר "אם תשכבון בין שפתים", אם ודאי, לעשות שם פריה ורביה.</p>
--	---

:Commented [YL5]

– מאיר התיקון –

³⁶ ז"ל הפסוק: הולך אל דרום וסובב אל צפון סובב סובב הולך הרוח ועל סביבתיו שב הרוח:
³⁷ "כפון דא גבריאל"ל ולבתר הולך אל דרום ולא גיחון דתמן מיכאל"ל הפוכא מלעילא דאמר קרא
עליה הולך אל דרום בקדמיתא ולבתר סובב אל צפון" נמחק בגר"א, ובמקומו איתא "דרום וסובב
אל צפון דא גיחון ופישון דתמן מיכאל וגבריאל".

³⁸ עי' זהר ח"א כו ע"ב.
³⁹ ובגין דא פישון פי שונה הלכות גיחון ההוא דאתמר ביה ויקבור אותו בגי תמן שריא לסטרא דימינא
(נוסף בגר"א).

⁴⁰ דשמאלא (גר"א).

⁴¹ דימינא (גר"א).

⁴² בשנים (גר"א).

⁴³ ובג"ד פישון פי שונה הלכות גיחון ההוא דאתמר ביה ויקבור אותו בגי תמן שריא לסטרא דימינא
(נמחק בגר"א).

ג' גומל חסד - כמ"ש בס' הבהיר (ב ע"ג אות יט⁴⁴) וכמ"ש בגמ' (שבת קד &) ג"ד גומל דלים,
 דג' הוא חסד, והוא ג' דגיוחון, וזהו ראייה שהוא בחסד: **ותמן חיוון - ר"ל,** בתיבת גיחון אותיות
 חיון: **דאתקריאו כו' - ר"ל,** דחיות אתקריאו מסט' דאריה, שהוא חיה ושאר אינן חיות, אלא דעל
 שמייה נקראו חיות, דימינא הוא ההולך בכולם, כמ"ש יום דכולא יומין כמ"ש"ל (סו ע"א): **מסט'**
דימינא - ר"ל, מסט' דקדושה, אבל מסט' אחרא, הוא נחש לימינא ושפיפון לשמאלא במרכבתא
 דנחש⁴⁵, ונחש נקרא הולך על גחון, כמ"ש (בראשית ג יד) על גחונך כו', והוא ג"כ ראייה דגיחון הוא
 לימינא: **למאן דאעבר כו' מימינא - ר"ל,** תורה שבכתב, כמ"ש מימינא, וכמ"ש (ישעיה סב ח, ברכות ו
 ע"א) נשבע ה' בימינא, בימינא זו תורה שנאמר כו': **פישון כו' דבע"פ -** דהוא לשמאלא, ור"ל דפישון
 הוא אותיות שפיפון, דשרשו שפי, וילך שפי (במדבר כג ג): ***אורייתא דבע"פ⁴⁶ - כאן צ"ל ובג"ד**
פישון פי שונה כו' עד לסטרא דימינא, ור"ל, ובג"ד פי שונה הלכות, דתמן אורייתא דבע"פ, וחוזר
 כאן דמפרש גיחון על אורייתא דבכתב כמו שמפרש והולך, דתמן משה רבינו ע"ה קבורתו בגיא,
 והוא אורייתא דבכתב. ואמר בזו"ח (תז"ח ע"ד)⁴⁷ דבגיא הוא משם ראשון דשם מ"ב, והוא בחסד
 ע"ש ע"ה בארוכה, אבל בפרשת בראשית (כו ע"ב) אמר להיפוך, דגיחון לשמאלא ופישון לימינא:
*חדקל חד קל דא חריפא בלישניה חד מסט' דשמאלא וקל מסט' דימינא לאולפא תרווייהו חד
בשנינים וקל בשפון פרת כליל כו' - כצ"ל דקל הוא בימינא, וחריות הוא בשמאלא בתורה
 שבע"פ, וכמ"ש בתז"ח (ט ע"א)⁴⁸ דשם קרע שם שני דשם מ"ב דהוא בגבורה, בה עוקר הרים. וכן
 ב"ש וב"ה, ב"ש הווי חריפי טפי כמ"ש בפ"ק דיבמות וב"ה נוחים ועלובים: ואמר **חד בשנינים,**
 למטחן לון כמ"ש עוקר הרים וטוחנן כו' וכמ"ש ברע"מ פרשת פנחס (רלו ע"א) מאן דאפיק מילין
 דאורייתא צריך למטחן לון כו'⁴⁹, עש"ב: ואמר **וקל בשפון,** ר"ל לאחזרא עליהון תמיד, וכל

– מאיר התיקון –

⁴⁴ ז"ל: ולמה גימ"ל שלישית, מפני שהיא שלישית, ולהודיע שהיא גומלת חסדים. והלוא ר' עקיבא
 אמר למה ג שלישית מפני שגומלת ומתגדלת ומתקיימת כמה דאת אמר (בראשית כא ח) ויגדל הילד
 ויגמל, א"ל הוא דבריי כי הוא גודל וגומל חסד לשכנו עמו ואמון אצלו:

⁴⁵ עי' אור יקר (זהר ח"א רמג ע"ב): נחש עלי דרך זכר, שפיפון עלי אורח נקבה אורח כנשים.

⁴⁶ עי' מלואים אות (ד).

⁴⁷ ז"ל: קום באבנין דילך דאסתלקו בטורי' לתבר' טורין וסלעין דחויא ובגין טורין דילך אתמר
 (תהלים צג) נשאו נהרות ה' ובהון (ישעיה מ) כל גיא ינשא ההוא דכלא כליל ביה ודא רעייא מהימנא
 דאתמר (דברים לד) ויקבור אותו בגיא דבגיניה אתמר (תהלים ס) ויך את אדום בגיא מלח ונשמתי
 גניזא בגי"א מן אבגית"ץ ת' תורת משה צפונ' בצדי דאיהי ק' צדי אריכא בסטרא דעלמ' דאתי מתמן
 הוא טוב לצדיקים דעלמא דאתי:

תרגום: קום באבנים שלך שהסתלקו בהרים לשבר את ההרים והסלעים של הנחש ובשביל ההרים
 שלך נאמר (תהלים צג) נשאו נהרות ה' ובהם כל גיא ינשא ההוא שהכל כלול בו וזה הרועה הנאמן
 שנאמר בו (דברים לד) ויקבר אתו בגי שבשבילו נאמר (תהלים ס) ויך את אדום בגיא מלח ונשמתי
 גנוזה בגי"א מן אבגית"ץ ת' תורת משה צפונה בצד"י שהוא ק' שצדי ארכה מצד העולם הבא משם
 הוא טוב לצדיקים לעולם הבא.

⁴⁸ ז"ל: ובגין דא אבגית"ץ אתקרי כתר חכמה אב ל"ג מכילן דכלילן בחסד דכליל ע"ב שמהן דאינון
 כללא דילהון וה"ו אג"ו וה"ו וחכמה לימינא כד"א הרוצה להחכים ידרים אימא עילאה לגבורה בה
 קרע שטן מן שמאלא ובה (שמות יד) וישם את הים לחרבה ובה קרע ימא ל"ב קרעי' ובה רוקע
 הארץ וצאצאיה ובה עקר טורין ותבר טינין דחויא הה"ד (מלכים א' יט) והנה רוח גדולה וחזק מפרק
 הרים ומשבר סלעים דאינון טורין וסלעים דחויא דאתמר ביה (משלי ל) דרך נחש עלי צור ובהאי
 שמא הוה רבה עוקר הרים באוריית' דבע"פ:

תרגום: ומשום כך אבגית"ץ נקרא כתר חכמה אב לשלש עשרה המדות שכוללות בחסד שכולל
 שבעים ושנים שמות שהם הכלל שלהם והו אני והו וחכמה לימין כמו שנאמר הרוצה להחכים ידרים
 האם העליונה לגבורה (לשמאל) בה קרע שטן מן השמאל ובה וישם את הים לחרבה ובה קרע הים
 לשנים עשר קרעים ובה רקע הארץ וצאצאיה ובה עקר הרים ושבר סלעים של הנחש זהו שכתוב
 ורוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים שהם ההרים והסלעים של הנחש שנאמר בו דרך נחש
 עלי צור ובשם הזה היה רבה עוקר הרים בתורה שבעל פה.

⁴⁹ ז"ל: ומסטרא דושט (במדבר יא ח) שטו העם ולקטו אינון לקוטות דפסקות דמתנייתא וטחנו
 בריחים מהכא מאן דאפיק מלין דאורייתא צריך למטחן לון בשנינים ולאפקא מלין שלימין ואינון
 מלין אתקריאו שלמים ואוחרנין דאינון שטיין דאכלין מלין בהלעטה ולא טוחנין לון בטוחנות דלהון
 ובשיניהון מה כתיב בהו (במדבר יא לג) הבשר עודנו בין שניהם ואף יי' חרה בעם דאינון [מגזעא]
 (דגזעא) דמאן דאמר (בראשית כה ל) הלעיטני נא ונצח והוד אתקריאו כרובים:

תרגום: ומצד של הושט "שטו העם ולקטו", אותם המלקטים פסקים של המשנה, וטחנו בריחים,
 מכאן מי שמוציא דיבורים של תורה צריך לטחנם בשנינים ולהוציא דיבורים שלמים, ואלו הדיבורים

הנהרות הכל בתורה, וכן { קא ע"ב } פרת כמו שמפרש והולך פרת האי כו', ר"ל דנהר זה רומז לפרות ולחדש בתורה תמיד, מתורה שבכתב לתורה שבע"פ והוא בנוק', נהר הרביעי, וז"ש עלה אתמר אם כו', כמ"ש בתז"ח (עו ע"ד יב ע"ב)⁵⁰ אם תשכבון כו' אל תקרי אם אלא אם כו', ע"ש, וז"ש אם ודאי למעבד כו', תשכבון כו', השכיבה הוא למעבד פריה ורביה:

<p>ובאלין ארבעה⁵¹ עאלו לפרדס אלין ארבעה⁵² אלין דעאלו בקליפין חד הציץ ומת חד הציץ ונפגע וחד אשתמד (נ"א נפק לתרבות רעה) רביעאה דעאל במוחא דאנוזא עאל בשלם ונפיק בשלם האי דאתמר ביה הציץ ונפגע עאל בענג ולא עאל ביה כדקא יאות אתהפך לביה⁵³ לנגע⁵⁴ ודא נהר דיוצא מעדן דאיהו סימן ענ"ג נה"ר ג"ן הכא אסור והתר טומאה וטהרה כשר ופסול</p>	<p>ובאלה הארבעה נכנסו לפרדס. הארבעה הללו אלו שנכנסו בקליפות: אחד הציץ ומת, אחד הציץ ונפגע, ואחד השתמד (יצא לתרבות רעה), הרביעי שנכנס למח האנוז, נכנס בשלום ויצא בשלום, זה שנאמר בו "הציץ ונפגע" נכנס בענג, ולא נכנס בו כראוי, התהפך לו לנגע, וזה נהר שיוצא מעדן, שהוא סימן ענ"ג, ע"ן נ"הר ג"ן, כאן איסור והיתר, טומאה וטהרה, כשר ופסול.</p>
--	---

לפרדס - שהוא ביצירה, והוא ר"ת של ד' פנים הידועים. וז"ש אלין דעאלו בקליפין כו' רביעאה דעאל כו', דהוא סוד, וכמ"ש בפרשת בראשית (כו ע"ב)⁵⁵ ד"א ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים אלין אינון ארבעה דנכנסו לפרדס חד עאל בפישון דאיהו פי שונה הלכות, ור"ל פשט, והוא בן עזאי בימינא, ועליו נאמר יקר כו' לחסידיו בסט' דחסד. תנינא עאל בגיחון, ותמן הוא קבור ההוא דאתמר ביה כל הולך על גחון, ר"ל תורתו של משה, שהוא ברמז של הגדות, שעליה נתחנן משה שלא להקבר בחו"ל, בהאי צולמא דלאו הגונה ליה, דע"י הכאת הסלע גרם ליה, וכמ"ש ברע"מ (פ' תצא רע"ט ר"פ)⁵⁶ בארוכה. גבריאל גבר אל⁵⁷, ר"ל עליה אתמר לגבר, אשר דרכו נסתרה, ויטך אלוה בעדו (איוב ג כג), ר"ל רמז דדרכו נסתרה ולא ידע גבר ית קבורתיה עד יומא הדין, ר"ל דתורתו, שהיא קבלה למשה מסיני, דנסתרה בתורה, ונקבר שם בהגדות, לא ידע אינש ממנו עד שהוא יגלה, וכמ"ש ל בריש תקון כא וגיחון הוא משה נחש בריח, כמ"ש בר"מ (תצא רעט ע"א)⁵⁸ דאנת לויתן נחש בריח כו', וז"ש ודא איהו רמז ולחכימא ברמיזא⁵⁹, ר"ל שמרמזין לחכימא, והוא בן זומא, דעליה אתמר דבש מצאת כו', שהן הרמזים ומסט' דשמאלא כנ"ל. תליתאי עאל בחדקל חד קל ודא לישנא חדידא קלא לדרשא, ר"ל דרשה. רביעאה עאל בפרת דאיהו מוחא דביה פריה ורביה: בן זומא ובן עזאי דעאלו בקליפין כו', והענין כי שם עץ הדעת טוב ורע, קליפין שם על ההלכה, ג' קליפין שלש שנים ערלים, והרביעי הוא קדש, וכמ"ש ל (יא

- מאיר התיקון -

נקראים שלמים, ואחרים, אותם שהם שוטים, שאוכלים דיבורים בהלעטה ולא טוחנים אותם בטוחנות שלהם ובשניהם, מה כתוב בהם "הבשר עודנו בין שניהם ואף ה' חרה בעם" שהם משורש של מי שאמר "הלעיטני נא", ונצח והוד נקראים כרובים.

⁵⁰ ז"ל: זכאה איהו מאן דשכיב אימא עילאה בין שפון דיליה ובגיניה איתמר אם תשכבון בין שפתים אל תקרי אם אלא אם ותרין אינון אם עילאה אם תתאה שכינתא עילאה שכינתא תתאה (דעלה) [דעליהו] איתמר (דברים כב) שלח תשלח תרין שילוחין לקבליהו עלייהו איתמר (רות א) ותלכנה שתיהן זכאה איהו מאן דשכיב לון בשפון דיליה בצלותא באורייתא בקריאת שמע בצלותא בהשכיבנו דתמן קב"ה דאיתמר ביה השכיבנו אבינו לשלום וגו':

תרגום: אשרי הוא מי שמשכיב את האם העליונה בין שפתותיו ובשבילה נאמר אם תשכבון בין שפתים אל תקרי אם אלא אם ושתים הן האם העליונה והאם התחתונה השכינה העליונה והשכינה התחתונה שעליה נאמר (דברים כב) שלח תשלח שני שלוחים כנגדם נאמר (רות א) ותלכנה שתיהן אשרי הוא מי שמשכיב אותם בשפתותיו בתפלה בתורה בקריאת שמע בתפלת השכיבנו ששם הקדוש ברוך הוא שנאמר בו השכיבנו אבינו לשלום וגו'.

⁵¹ ארבעה (נוסף בגר"ל).

⁵² אלין ארבעה (נמחק בגר"ל).

⁵³ ליה (גר"ל).

⁵⁴ עי' ס"י ???

⁵⁵ הוב"ד במלואים אות (ד).

⁵⁶ עי' מלואים אות (יא).

⁵⁷ מלשון הזהר ח"א כו ע"ב.

⁵⁸ עי' מלואים אות (יא).

⁵⁹ גם בזהר ח"א כו ע"ב, וגם ח"ג רעט.

ע"א (?) ע"ש: *ובאלין ארבעה ארבעה עאלו לפרדס אלין דעאלו כו' - כצ"ל: *אתהפיך לביה - צ"ל ליה לנגע כו', דהוא רוח מסאבא ואערע ברוחיה ונפגע: הכא אסור כו' - דאינון ו"ק, חציין טוב כו', ולכן באלו השלשה אסור טומאה ופסול לקו אלין שלשה, אבל ר"ע עאל במוחא, נקודה הפנימית דנסגרת במט"ט, שמי בקרבו⁶⁰, דאכל איבא וקליפתו זרק, דהוא במט"ט, וכמש"ל (יא ע"א) ועליה אתמר רמון מצא⁶¹ כו':

<p>ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה תא הוי קודשא בריך הוא אוליקף לאדם אורייתא הה"ד (איוב כח כז-כח) אז ראה ויספרה הכינה וגם הקרה ויאמר לאדם ודא איהו ויניחהו בגן עדן דא גן דאורייתא לעבדה בפקודין דאורייתא דעשה דאיהו זכור דכר ולשמרה בפקודין דלא תעשה דאיהו שמור נוקבא את האדם דהוה בדיוקנא דאורייתא דא"ת לרבות (קא ע"ב) אורייתא דאתיהיבת לאדם מא' ועד ת' דאתיהיבת מימינא ומשמאלא דתמן פקודין דעשה ולא תעשה פקודין דעשה מימינא לקבל ו"ה זכר⁶² ודא זכרונות פקודין דלא תעשה משמאלא לקבל י"ה שמי" עמודא דאמצעיתא כליל תרוייהו יהו"ה שמיא ואיהו קול השופר מסטרא דאימא עלאה דאיהו שופר תקיעה איהי מסטרא דימינא ושברים מסטרא דשמאלא שלשל"ת דאיהי תרועה מסטרא דתרוייהו⁶⁴:</p>	<p>"ויקח יהו"ה אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה", בא וראה הקדוש ברוך הוא לימד את האדם תורה, זהו שנאמר "אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם", וזהו "ויניחהו בגן עדן", זה הגן של התורה, "לעבדה" במצוות עשה של התורה, שהוא זכור, הזכר. "ולשמרה", במצוות לא תעשה, שהוא שמור, הנקבה. "את האדם", שהיה בדמות של התורה ש"את" לרבות התורה שנתנה לאדם מא' עד ת', שנתנה מימין ומשמאל, ששם מצוות עשה ולא תעשה, מצוות של עשה מימין כנגד ו"ה "זכר", וזה זכרונות. מצוות של לא תעשה משמאל, כנגד י"ה "שמ". העמוד האמצעי כולל שניהם, יהו"ה שמו, והוא קול השופר מצד האם העליונה, שהיא שופר. התקיעה היא מצד הימין, ושברים מצד השמאל, השלשלת שהיא תרועה מצד של שניהם.</p>
--	--

ויקח ה' אלהים כו' - כאן מתחיל לפרש פ' ויקח כו', והוא הקדמה לתיקון נ"ה: גן דאורייתא - כנ"ל (צט ע"ב) גן סדרים דאורייתא: **דאיהו זכור כו' -** דזכור ושמור הן מ"ע ול"ת דשבת, והן כלל מ"ע ול"ת של כל התורה, שזכור ושמור הן זו"נ, כמ"ש בפרשת פנחס (רכד ע"א)⁶⁵ וש"מ הרבה. והן "לעבדה" דהוא לעשות, והוא מצות עשה. "ולשמרה" ברזא דשמור, כמו שמפרש והולך, והוא לשמור שלא לעשות. וז"ש **דאיהו זכור כו',** וכן אמרו זכירה מביא לידי עשיה, והוא לעבדה: **את האדם כו' -** ר"ל, זו תורה, שהוא אדם, עמודא דאמצעיתא, והוא א"ת, מא' עד ת'. {קא ע"ג} וע"ל ריש תיקון נ"א. והן ג', ימינא ושמאלא ואמצעיתא⁶⁶, והן זכרונות ומלכיות ושופרות, זכרונות מימינא ומלכיות משמאלא ושופרות בעמודא דאמצעיתא, וכמו שמפרש והולך, וזהו ויקח כו' את האדם ויניחהו כו', שהוא התורה, ותכליתה לעבדה ולשמרה במ"ע ול"ת וכמש"ל סוף תיקון נ"ב ועמש"ש: **דאתיהיבת מימינא כו' -** ר"ל, דלכן התורה כליל שניהם, דעמודא דאמצעיתא כליל ימינא ושמאלא, וע"ל תיקון ל"ב מש"ש בארוכה: **לקבל ו"ה זכרי -** שהן רמ"ח: **ודא זכרונות -** שהוא זכרי, וכלול בהן רמ"ח כנ"ל: **לקבל י"ה שמי -** ושמי הוא מלכיות כמש"ל תיקון נ"ה דמלכיות מסט' דמלכות, דאיהו זה שמי, דתמן אשתמודע כו', דשמו הוא דאשתמודע למלך, ושמו הוא מלכותו: **עמודא דאמצעיתא כליל תרוייהו יהו"ה שמיא -** ר"ל, דיהו"ה הוא בעמודא דאמצעיתא כמ"ש בפ' ויקרא (יא ע"א), והוא כולל ימינא ושמאלא, י"ה בשמאלא ו"ה בימינא, שהם כוללים תרי"ג, והוא יהו"ה כולל כל התרי"ג, והוא שופרות, כמו שמפרש והולך: **ואיהו קול**

- מאיר התיקון -

⁶⁰ עי' סנהדרין לח ע"ב: אמר ליה זהו מטטרון ששמו כשם רבו דכתיב כי שמי בקרבו. ועי' לעיל הערות, ו. ועי' דברי רבינו לעיל מו ע"ג ד"ה דא סלע, וד"ה דבגיניה, ועי' מלואים אות (י).

⁶¹ ועי' תז"ח כה ע"ג בדברי רבינו ד"ה רמון (לש"ו), הוב"ד במלואים אות (ט).

⁶² עי' ???

⁶³ שלשלת לזיהי תרועה מסטרא דתרוייהו (נמחק נגר"ל).

⁶⁴ עי' דברי רבינו לעיל יח ע"ג שאחרי זה בא תיקון נו.

⁶⁵ עי' מלואים אות (יב).

⁶⁶ עי' מתקלא ריש ספד"צ.

תיקוני זהר עם ביאור הגר"א

השופר כו' - דאיהי שופר, והוא קול דידה, קול דנפיק משופרות⁶⁷, ושופרות הוא על שם קול דנפיק: תקיעה כו' - ר"ל, דאמר למעלה דעמודא דאמצעיתא כליל ימינא ושמאלא, ולכן צריך להיות שופרות כליל לחג"ת, וז"ש תקיעה כו', ועמש"ל בתיקון כ"ה בענין תר"ת: *שלשלת דאיהי - ל"ג ומקומה [בדף] נה ע"ב (גג ע"א) שורה ראשונה, ע"ש: תרועה כו' - דלעולם עמודא דאמצעיתא אינו אלא כלל שניהם, דכלל הכל הוא חו"ג:

– מאיר התיקון –

⁶⁷ עי' זהר ח"ב פא ע"ב, רנ ע"ב, ח"ג ו ע"ב.

מלואים

(א) עי' זהר ח"א טז ע"א: והארץ היתה תהו ובהו וגו' (בראשית א ב) היתה דייקא מקדמת דנא⁶⁸ תלגא גו מייא⁶⁹ נפקא⁷⁰ מינה זוהמא בההוא חילא דתלגא במייא ואקיש בה אשא תקיפא⁷¹ והוה בה פסולת ואתעדיאת⁷² ואתעבידת⁷³ תה"ו (מאתר) [מדורא] דזוהמא קינא דפסולת⁷⁴ ובה"ו ברירו⁷⁵ דאתבריר מגו פסולת ואתיישב בה חשך רזא⁷⁶ דאשא תקיפא וההוא חשך חפי⁷⁷ על גבי [ההוא] תה"ו⁷⁸ על [גבי] ההוא פסולת [ואתתקנת מיניה] [ואתתקף בה]⁷⁹.

תרגום: "והארץ היתה תהו ובהו וגו'", "היתה" דוקא, מקודם לזה, שלג בתוך המים, יצאה ממנה זוהמא באותו כח של שלג במים, והכה בה אש חזקה, והיתה בה פסולת, והוסרה ונעשתה "תהו" ממקום (מדור) הזוהמא, קן הפסולת, "ובהו" בירור שהתברר מתוך פסולת, והתיישב בה החושך, הסוד של אש חזקה, ואותו חושך כיסה על אותו תה"ו על גבי אותה פסולת והתתקנה ממנו.

(ב) עי' זהר ח"א טו ע"ב: אתתקן לבתר נקודה⁸⁰ והיכלא⁸¹ (בסדרא) כחדא⁸² כדין בראשית⁸³ כליל (ראשית) ראשיתא⁸⁴ עלאה בחכמתא לבתר⁸⁵ אתחלף גוון ההוא היכלא [נ"א ומיניה אתחדש היכלא ואקרי בית⁸⁶] (ואקרי בית) ואקרי בית נ"א ומיניה אתחדש היכלא ונקודה⁸⁷ עלאה אקרי רא"ש כליל דא בדא ברזא בראשית כד איהו כלא כחדא בכללא חדא עד לא הוי ישובא בביתא כיון דאזדרע לתקונא דישובא כדין אקרי אלהים⁸⁸ טמירא סתימא

תרגום: התתקן לאחר הנקודה והיכל כל אחד, אז בראשית כולל ראשית עליונה בחכמה. אחר כך התחלף צבע אותו ההיכל ונקרא בית. (וממנו התחדש ההיכל) נקודה עליונה נקראת רא"ש, כלול זה בזה בסוד בראשית. כשהכל הוא יחד בכלל אחד, טרם היה ישוב בבית, כיון שנזרע לתיקון הישוב, אז נקרא אלהים גנוז ונסתר.

(ג) עי' זהר ח"ג רמז ע"א: ואני בתוך הגולה (יחזקאל א א) דא שכינתא בה קב"ה⁸⁸ אחד ו' בתוספת ואני הוא נהר⁸⁹ צדיק חי עלמין (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן מאי עדן

– מאיר התיקון –

- ⁶⁸ ר"ל בעולם התהו ששם ארעא אתבטלת (יהל אור).
⁶⁹ גבורה חסד (רח"ו). עי' דע"ה ח"א ב ע"ד וכללים ח"ב צו ע"ג.
⁷⁰ נפקו (יהל אור).
⁷¹ בוצינא דקרדינותא (רח"ו). הוא בוצינא הנ"ל, סוד הגבורות (יהל אור).
⁷² ואתעדי - ר"ל והוסר הפסולת (יהל אור).
⁷³ הגהות הגר"א.
⁷⁴ ר"ל שרש קין, קינא דמסאבותא (יהל אור).
⁷⁵ גבורה (רח"ו).
⁷⁶ כנ"ל, והוא אתקיף לתהו, ומינה אתתקנת ההוא פסולת (יהל אור).
⁷⁷ דחפי (דפ"ו).
⁷⁸ בינה (רח"ו).
⁷⁹ עי' אריכות בעניין זה ביהל אור. עי' דע"ה ח"א ג ע"א ועו ע"ד ועז ע"ב, וכן ח"ב פט ע"א.
⁸⁰ חכמה (רח"ו).
⁸¹ ובינה (רח"ו).
⁸² פנים בפנים (רח"ו).
⁸³ חכמה (רח"ו).
⁸⁴ בינה (רח"ו).
⁸⁵ בסדרא כחדא כדין אתחלף, ומש"כ בראשית עד לבתר נמחק (הגהות הגר"א).
⁸⁶ בינה (רח"ו).
⁸⁷ נקודה (דפ"ו).
⁸⁸ שבה נעשה הקב"ה אחד כידוע. ור"ל זהו אחד דשמע ישראל, ובו כליל יסוד, אחד כידוע. וכן ואני, ו' יסוד, אני מל' כמו שמפרש והולך (יהל אור).
⁸⁹ ר"ל זהו נהר כבר, וכבר הוא כח"ב (יהל אור).

דא בינה נהר [דנפיק מנה⁹⁰ (ו) דא ו' בן י"ה דרגא דרעיא מהימנא ור"מ נפיק מאוזמא עלאה [ואתפשט] (ומתפשטן) בשית ספירן⁹¹ עד צדיק ומניה אשקי לגנתא (דעדן) דאיהי שכנתא: תרגום: "ואני בתוך הגולה", זו שכניה, בה הקדוש ברוך הוא אחד, ו' בתוספת "ואני", הוא נהר, צדיק חי העולמים. "ונהר יצא מעדן להשקות את הגן", מהו "עדן", זו בינה, נהר שיוצא ממנה זו ו', בן י"ה, דרגה של הרועה הנאמן, והרועה הנאמן יוצא מאמא העליונה ומתפשט בשש ספירות עד צדיק, וממנו משקה לגן (של עדן) שהיא השכינה.

(ד) אמנם נמצא בזה ג' שיטות: שיטה א', הוא כנז' והוא בזוה"ק (בראשית כו ע"ב) וע"פ מה שפירש הגר"א את דבריהם ז"ל בהיכלות פקודי בספר יהל אור (דף כט עמוד ע"א ע"ב). שיטה ב', הוא שיטת התיקונים (תיקון נד דף קא ע"א) שם אמרו כי פישון הוא צפון גבריאל, גיחון דרום מיכאל, חידקל מזרח אוריאל נוריאל, פרת מערב רפאל. ואמר הגר"א שם ע"א וביהל אור הנז' (ריש ע"ג שם), כי התיקונים עם הזוהר חלוקים בזה. שיטה ג', הוא כי הגר"א עצמו בתיקונים (שם ע"א סוף ד"ה אורייתא) אמר שם בכוננת זוהר בראשית, כי פישון לימינא וגיחון לשמאל חידקל במזרח פרת במערב, וכן אמר הגר"א עוד בליקוטיו בהליקוט הנדפס באדרת אליהו (בראשית ב פסוק יד, דף כ סע"א). והרי לנו בזה ג' שיטות, הזוהר בראשית, והתיקונים, והשינוי הנמצא בזה בדברי הגר"א עצמו. אמנם הנה דברי הזוה"ק בהיכלות פקודי שכתבנו לעיל סימן ב' הוא מסכים להשיטה הראשונה שאמרנו, כי פישון הוא מערב, גיחון צפון, חידקל מזרח, פרת דרום, והוא מה שאמרו בזוהר בראשית (כו ע"ב) הנז' [ד"א ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים אלין אינון ארבעה דנכנסו לפרדס, חד עאל בפישון דאיהו פי שונה הלכות] והוא בן עזאי דהוא נחית ביסודא דעפרא שהוא לסטר מערב הכלול מימין ושמאל, ולא נזהר כהראוי כנ"ל סי' ב'. [תניינא עאל בגיחון] והוא אלישע אחר דנחית בסטר שמאלא דאיהו אשא, ונחית ביה ולא סליק כנ"ל סי' ב', [ותמן הוא קבור ההוא דאתמר ביה כל הולך על גחון], והוא הנחש ור"ל על הנחש דקדושה (דע"ה ח"ב צ ע"א) עי' זהר ח"א כו ע"ב: דבר אחר ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים אלין אינון ארבעה דנכנסו לפרדס⁹² חד עאל בפישון דאיהו פי שונה הלכות⁹³ תניינא עאל בגיחון⁹⁴ ותמן הוא קבור ההוא דאתמר ביה (ויקרא יא מב) כל הולך על גחון⁹⁵ גבריאל ל גבר אל⁹⁶ עליה אתמר (איוב ג כג) לגבר

– מאיר התיקון –

⁹⁰ קרי עדן לאי מפני שבשעת התיקון לקחה חכמה שלימה של ב"ן. אי נמי אפשר דאיירי בבינה דאריך שהיא בסוד הגרון, והיא בסוד מלכות מ"ס כידוע מסודות זווג חיק וגרון. ולפי זה מ"ש נהר דא ו', הוא דעת דאריך שהוא מתפשט בכל פנימיות האצילות בהתפשטותו בתוך חג"ת נה"י דו"ק דאריך המלובשים באו"א וז"א. ולהיות שדעת זה הוא התחתון דאריך לכן אמר בן י"ה, לאפוקי דעת העליון שהוא למעלה מגרון דא"א, והוא בעלה דבינה ולא בנה. ולכן כיון דמפרש נהר על דעת דא"א שואל כענין מאי כב"ר. ותירץ כ' כתר וכו', כנזכר לקמן. אך עוד אומר דרך נכון בב' בינה, והוא דאיתא בפ"ב דשער אריך בהדיא שחג"ת דעתיק מתלבשים בכח"ב דאריך, חסד בכתר גבורה בחכמה ת"ת בבינה. ובזה עולה הכל יפה, משום דכב"ר זה הנדרש פה שהוא כח"ב דאריך, הוא רכ"ב עלאה לעתיק (רמ"ז).

⁹¹ ספיראן (דפ"ו).

⁹² עי' אריכות דע"ה ח"ב פט ע"ג סימנים ג' וד'.

⁹³ ובן עזאי הוא פה שונה הלכות שהיה אומר כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום (מ"מ). ר"ל דפרד"ס הוא ר"ת פשט רמז דרש סוד. ופשט הוא הלכות פשוטו של תורה, והוא ב"ע, שעליו אמרו (סוטה מט ע"א) משמת ב"ע בטלו השקדנים (יהל אור ח"ב כט ע"א).

⁹⁴ משה רבינו (מ"מ).

⁹⁵ ר"ל משה, שהוא התנין הגדול, לויתן נחש בריח כמ"ש שם דף רע"ח ורע"ט [הוב"ד במלואים אות (יא)] והכל ע"ש הסוד דקבור ברמז, שהוא הסלע, קליפה תנינא. וזהו ושים בסלע קנן, שגנוז בסלע, והוא סוד דרך נחש עלי צור, שזה הנחש גנוז בצור. והוא סוד הסלע שלא נתקן, הנחש עלי צור, כמ"ש בזו"ח (דף כו ע"ג וע"ד) ע"ש [הוב"ד במלואים אות (ח)]. (יהל אור).

⁹⁶ ר"ל משה הוא גבר אל כמו איש האלהים (מ"מ). שנהר הראשון הוא רפאל, סוד העפר, ששם נכנס בן עזאי, כנ"ל בפ' פקודי. וז"ס אשר שם הזהב, בסוד ועפרות זהב לו (איוב כח ו). וזה הנהר הוא בסוד גבריאל בצפון, והוא גבר, כמ"ש גבר אל. והוא קרות הגבר בחצות, כמ"ש בפ' שלח לך (דף קעא ע"ב) וכו' ר"ל שעליו נאמר לגבר כו', והוא ראייה שהרמז בגבריאל, והוא הגיחון, ששם הולך על גחון כנ"ל. ושם מסטרא דשמאלא הנחש שהוא בשמאלא, כמ"ש בפ' נח (סד ע"א) שהוא הולך על גחון, ושם נשיך החויה מאן דנקיב לההוא סלע בלא רשו כנ"ל. ושם הסלע. ושם נחש עלי צור כמ"ש. וז"ס וא"ו דגחון גדול, האיש משה גדול, והוא אמצע של תורה, לויתן נחש בריח, הבריה התיכון

אשר דרכו נסתרה⁹⁷ ויסך אלו"ה בעדו ולא ידע גבר ית קבורתיה עד יומא הדין דאתגלייא תמן⁹⁸ ודא איהו רמז ולחכימא ברמיזא⁹⁹ תליתאה עאל בחדק"ל חד קל ודא לישנא חדידא קלא לדרשא¹⁰⁰ רביעאה עאל בפר"ת דאיהו מוחא¹⁰¹ דביה פריה ורביה¹⁰² בן זומא ובן עזאי [ד]עאלו בקליפין דאורייתא הוו לקאן בהון רבי עקיבא ודועאל במוחא אתמר ביה דעאל בשלם ונפק בשלם¹⁰³: תרגום: דבר אחר "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", אלה אותם ארבעה שנכנסו לפרדס. אחד נכנס בפישו"ן שהוא פי שונה הלכות, השני נכנס בגיחו"ן ושם הוא קבור אותו שנאמר בו "כל הולך על גחון". גבריא"ל, גבר א"ל, עליו נאמר "לגבר אשר דרכו נסתרה ויסך אלוה בעדו". ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה שהתגלה שם, וזהו רמז ודי לחכימא ברמיזא. שלישי נכנס בחדק"ל, חד קל, וזו לשון מחדדת קלה לדרשה. רביעי נכנס בפר"ת שהוא המח, שבו פריה ורביה. בן זומא ובן עזאי שנכנסו לקליפות של התורה, היו לוקים בהם. רבי עקיבא שנכנס במח, נאמר בו שנכנס בשלום ויצא בשלום.

(ה) עי' לעיל אות (יא).

(ו) עי' זהר ח"ג רפ ע"א: ומה דא(ת)מר בכ (דברים לד ו) ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה ווי לאינן אטימין לבא סתימן עיינין דלא ידעי קבורה דילך [דהוית] (דהא) אנת בעי רחמי מקב"ה דלא ייעול לך בההוא קבורא¹⁰⁴ [דבה אנת מתקרי מת הה"ד (יהושע א ב) משה עבדי מת]

– מאיר התיקון –

כמש"ל. ושם קבור בסלע, על חטא הסלע בנחש כנ"ל בז"ח פ' בשלח. והוא הולך בגלותא בת"ח, ומתגלה בהם. והכל ברמז כנ"ל. וכמ"ש בפ' משפטים בר"מ (קיד ע"א) ע"ש. וז"ש הולך על הגחון. שעל הגחון הולך בגלותא (יהל אור).

⁹⁷ שהוא מרע"ה, דרכו שהוא דרך קבורה נסתרה (מ"מ).

⁹⁸ שם בהלכה הנ"ל נתגלה (יהל אור).

⁹⁹ משה קבור נגד פעור, וכו' וסוד זה ראוי להעלימו לכך אמר לחכימא ברמיזא (מ"מ). ר"ל שהוא נכנס ברמז, והוא גיחון, ששם קבור משה. כמ"ש בפ' כי תצא (דף רעט ע"ב) [הוב"ד במלואים אות (ה)]. ור"ל הרמז שהוא קליפה תנינא, שבו גנוז הסוד, שהוא לפנים, והוא קליפה תנינא דאגוזא, קשה כאבנא כנ"ל, וא"א לעמוד על הסוד שבתוכו שהוא הלכה למשה מסיני דרגא דמשה וזהו קבורת משה, שהוא הסוד שגנוז וקבור ברמז. ואלו דבר אל הסלע, אז היה יוצא מים בלי טרחא, ויצאו מים רבים, הסוד שבתוכו, אבל בשביל שהכה יצא טפין טפין כנ"ל, והסוד גנוז וקבור שם, ולא ידע איש את קבורתו כנ"ל, ול"ל רשו לאפקא מינה כו'. וכמ"ש שם (דף רפ ע"א) [הוב"ד במלואים אות (ו)]. והענין כי סוד משה, הוא תורתו, הלכה למשה מסיני, שהוא הסוד, והוא גנוז ברמז, והן הגדות שהן בש"ס, כמו המעשים דרבב"ח וסנחריב, שהן לפי הנראה ח"ו כמו דברים בטלים, ובהן גנוז כל האורה והתורה, תורת משה, כל רזין דאורייתא. וזה שבקש משה שלא יגזר הסוד באלו הדברים, ולא ניתן לו, וזהו מחולל מפשעינו, שנעשה חול, דברי' של חול. והוא בפשעינו, כמ"ש ויתעבר ה' בי למענכם. וזהו נבזה לא תאר לו כו'. ולעתיד יתגלה הטוב שבתוכו, וזהו התורה חדשה שיתגלה לעתיד. וגרם הכאת הסלע, דהוא קליפה תנינא, הרמז כנ"ל, ולכן נגזר המיתה והקבורה בצולמא דלאו דיליה. ואין מתגלין אלא הטפין דנפקו ע"י (יהל אור ח"ב כח ע"ד).

ר"ל כאן נכנס אחר, שהיה חכם גדול, כמ"ש בירושלמי (חגיגה פ"ב ה"א) [א"ל דייך מאיר עד כאן תחום שבת א"ל מן הן את ידע א"ל מן טלפי דסוסי דהוינא מני והולך אלפיים אמה א"ל וכל הדא חכמתא אית ביק ולית את חזר בך], וכאן נכנס, ונשכו הנחש בשמאלא, ואתדבק שם כנ"ל בפ' פקודי. "תליתאה עאל בחדקל חד קל ודא לישנא חדידא קלא לדרשא". ר"ל שחדקל הוא סוד הדרשה, שהוא דרך קל וחריף, ולכן נקרא חדקל, כמ"ש (ברכות נט ע"ב) חדקל שמימי חדין וקלין. אמר רבא הני בני מחוזא דחריפין דשתו מיא דדגלת כו'. וכאן נכנס בן זומא, כמ"ש (סוף סוטה) משמת ב"ז בטלו הדרשנים. והן ג' יסודות, פישון עפר, גיחון אש, חדקל רוח. גבריא"ל נוריא"ל רפא"ל. "רביעאה עאל בפרת דאיהו מוחא דבי' פריה ורביה". שהוא מעין הנובע לאין סוף. והוא אור הגנוז, ימינא דעלמא. ושם נתבקע ימא דאורייתא, כמ"ש (בכורות נה ע"ב) לא פרט שמו אלא יובל שמו, כמ"ש ועל יובל ישלח שרשיו. וכאן לא יראה כי יבא חום. ולכן נכנס ויצא בשלום. וז"ס (מנחות כט ע"ב) שאמר משה רע"ה להקב"ה יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י. שהוא נכנס בסוד הלכה למשה מסיני. וז"ס (מנחות שם) כיון שהגיע לדבר אחד א"ל תלמידיו מנין לך א"ל הל"מ, נתישבה דעתו (יהל אור ח"ב כט ע"ב).

¹⁰⁰ הוא בן זומא שהיה דרשן (מ"מ).

¹⁰¹ הם סודות התורה (מ"מ).

¹⁰² וכן הוא בבכורות נה ע"ב (לש"ו).

¹⁰³ תיקון ט"ו צ"ל מ' ותיקון ס"ג צ"ל נד (לש"ו). רק דשם חולק בסדר הנהרות על כאן, דאמר שם

גיחון לימינא ופישון לשמאלא ופרת לאחורא (יהל אור ח"ב כט ע"ב).

¹⁰⁴ קבורה (דפ"ו). בח"ל, שפחה, נוק' דעבד (יהל אור).

(דאנת תקרי מת) ואינון טפשאי אמרין וכי משה הוה מפחד ממיתה לנפקא מהאי עלמא לעלמא דאתי כשאר ברין ואינון לא ידעין דקבורה דילך ומותא דילך איך היא: דהכי אוקמוה מארי מתניתין דמתי חוצה לארץ [אינם] חיים¹⁰⁵ לא אמרי דאינם עתידים להחיות דאלמלא¹⁰⁶ כך הוה כפרין בתחיית המתים אלא הכא רזא ורברבא קבורה דיליה בצולמא דלאו הגונה ליה¹⁰⁷ דאיהי (תהלים סג ב) ארץ ציה ועיף בלי מים ולית מים אלא תורה ובה (ישעיה נג ב) לא תאר [לו] ולא הדר ומאן דחזי ליה בההוא צולמא ונראהו ולא מראה ונחמדהו ובג"ד נבואת [ישעיה] (ישעיה נב יג) הנה ישכיל עבדי קא רמיז עליה: ובגין ההוא קבורא¹⁰⁸ הוה בעי רחמי דלא ימות תמן [בח"ל לפום] דהוה בארץ ציה רעב ועיף וצמא בלי מים דאיהי אורייתא ובג"ד אתמר עליה (דברים לב מט) עלה אל הר העברים הזה משפלותא דיליה אחזי [ליה] מעלתיה אע"ג דאנת קבור באתר דלאו הגון [לך] ערום בלא לבושין [דילך] דאינון (איוב י יא) עור ובשר¹⁰⁹ (תלבישני) נע ונד מאתר דילך ומטלטל וגלי הא פנחס דעבדת טיבו עמיה דאתמר עלך¹¹⁰ (במדבר כה יב) הנני נותן לו את בריתי שלום הא(י) איהו [י]עביד טיבו עמך וביה תסתלק בפרשה¹¹¹ (דיליה¹¹² דבה כלה) דילך תמן תתיחד עמה כחתן עם כלתיה:

דהא אנת [תועלת גדול לישראל בקבורתך] אי לא הוית קבור לבר מארעא קדישא לבר מכלה דילך לא הוה ישראל נפקין מגלותא ובגיןך אתמר (ישעיה נג ה) והוא מחולל מפשעינו אתעבידת חול בגין חובה ופשע דישאל בקבורה דילך [דאתמר בך] (דברים לד ו) ויקבור אותו ובגיא (בגאי) ומה כתיב בקבורה דילך (ישעיה מ ד) כל גיא ינשא כל שפל ונמוך ינשא בגיןך דאינון ישראל דאינון שפלים מכל אומה ולישן וכל הר וגבעה ישפלו [דאינון] (ואינון) רשיעייא וגסי הרוח: והאי איהו (ישעיה נג ה) ובחבורתו¹¹³ נרפא לנו בחבורה דאתחבר עמנא בגלותא נרפא לנו דאנת הוא כשמשא דנהיר דאע"ג דאתכנש בליליא נהיר הוא [בסיהרא] בכל¹¹⁴ ככביא ומזלי הכי

– מאיר התיקון –

¹⁰⁵ כנ"ל דבה מתקרי מת (יהל אור).

¹⁰⁶ דאלמלי (דפ"ו).

¹⁰⁷ יסוד האש הוא בהד' חלקי פרד"ס חלק הרמז, והם האגדות שהן בש"ס, אשר הם מכוסים ונסתרים ובהם גנוז כל הסודות. והם מכוסים משום שאותן הסודות הרמוזים בהם הם מאורות הגבורות, וכדי שלא יתקרב הרע אליהם לכן הם מכוסים. ויש בהם אשר מתגבר הרע לינק מהם גם אחר שנעלמו, ועי"ז הם מלובשים בסיפורים ודברים אשר נפשו של אדם משתוממת עליהם, וכמו המעשה דסנחריב (סנהדרין צד ע"ב), ומעשה דששון ושמחה (סוכה מח ע"ב), וכן כל ספורי דרבב"ח (ב"ב עג ע"ב) וכיוצא. ועד"ז גם בתורה שבכתב, וכמו שאמרו (חולין ס ע"ב) הרבה מקראות שראויין לשרוף והן הן גופי תורה. וע' ברע"מ (תצא רפ ע"א) שזה סוד מה שנאמר במשה רבינו ע"ה (דברים לד ו) ויקבור אותו בגי בארץ מואב מול בית פעור, כי סוד משה הוא התורה, תורת משה, הלכה למשה מסיני, ונקבר ונתלבש בצולמא דלאו הגונה ליה, ארץ ציה לא תואר לו ולא הדר ונראהו ולא מראה כו' נבזה ולא חשבנוהו (ישעיה נג ג) (דע"ה ח"ב פט ע"ב).
¹⁰⁸ קבורה (דפ"ו).

¹⁰⁹ כמו מת, עצמות בלא עור ובשר (יהל אור).

¹¹⁰ כמ"ש בחיבורא קדמאה (עי' זוהר פנחס רכ ע"א) הנני נותן, דמרע"ה נותן לפנחס האי ברית (יהל אור).

¹¹¹ בפרשתא (דפ"ק).

¹¹² שמרע"ה גוף, ופנחס ברית (יהל אור).

¹¹³ בחבורתו לשון חיבורא (יהל אור).

¹¹⁴ ובכל (דפ"ו).

אנת נהיר בכל מארי הלכות וקבלות¹¹⁵ וממך¹¹⁶ אשתקיין בגניזו כמבועא דאשקי לאילנין תחות שרשיהון בגניזו עד דאתבקע¹¹⁷ מימיו באתגלייא הה"ד (משלי ה טז) יפוצו מעינותיך חוצה: דאנת הוא אוף הכי כשמשא דאזיל בימי החורף תחות מבועין וכד מטי פורקנא תהא כשמשא דאזיל בקיץ לעילא ממבועין ויהון צוננין¹¹⁸ ברחמי דכד אנת תחותיהו אינון חמין בדינא: תרגום: ומה שאמר כך "ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה", אוי לאותם אטומי לב סתומי עיניים שלא יודעים קבורתך, שהיית אתה מבקש רחמים מהקדוש ברוך הוא שלא יכניס אותך לאותה קבורה שבה אתה נקרא מת, זהו שכתוב "משה עבדי מת", ואותם טפשים אומרים, וכי משה היה מפחד ממיתה לצאת מהעולם הזה לעולם הבא כשאר הבריות, והם לא יודעים שקבורתך ומיתתך איך היא.

שכך פרשוה בעלי המשנה, שמתי חוץ לארץ אינם חיים, לא אמרו שאינם עתידים לחיות, שאלמלא כך היו כופרים בתחית המתים, אלא כאן סוד גדול, קבורתו בצלם שאינו הגון לו, שהיא "ארץ ציה ועיף בלי מים", ואין מים אלא תורה, "ובה לא תאר לו ולא הדר", ומי שרואה אותו באותו צלם "ונראהו ולא מראה ונחמדהו", ולכן נבואת ישעיה "הנה ישכיל עבדי", רומז עליו. ומשום אותה קבורה, היה מבקש רחמים שלא ימות שם בחוץ לארץ, לפי שהיה בארץ ציה רעב ועיף, וצמא בלי מים שהיא התורה. ולכן נאמר עליו "עלה אל הר העברים הזה", משפלותו הראה לו את מעלתו, אף על גב שאתה קבור במקום שלא הגון לך, ערום בלי לבושים שלך, שהם "עור ובשר" (תלבישני), נע ונד ממקומך, ומטלטל וגולה, הרי פנחס שעשית עמו טוב שעליך נאמר "הנני נותן לו את בריתי שלום", הרי הוא יעשה עמך טובה, ובו תסתלק בפרשה שלו, שבה הכלה שלך, שם תתייחד עמה כחתן עם כלתו.

שהרי אתה (תועלת גדולה לישראל בקבורתך) אם לא היית קבור מחוץ לארץ הקדושה, מחוץ לכלה שלך, לא היו ישראל יוצאים מהגלות, ובגללך נאמר "והוא מחולל מפשעינו", נעשית חול משום חטא ופשע של ישראל. בקבורה שלך שנאמר כך "ויקבור אותו בגי", ומה כתוב בקבורתך, "וכל גיא ינשא", כל שפל ונמוך ינשא בגללך, שהם ישראל שהם שפלים מכל אומה ולשון. "וכל הר וגבעה ישפלו", שהם הרשעים וגסי הרוח.

וזהו "ובחבורתו נרפא לנו", בחבור שהתחבר עמנו בגלות נרפא לנו, שאתה הוא כשמש שמאיר, שאף על גב שנאסף בלילה, מאיר הוא ללבנה ולכל הכוכבים והמזלות, כך אתה מאיר בכל בעלי הלכות וקבלות, וממך מושקים בנסתר, כמו מבוע שמשקה את האילנות תחת שרשיהם בנסתר, עד שהתבקעו מימיו בגלוי, זהו שכתוב "יפוצו מעינותיך חוצה".

שאתה הוא גם כך, כמו שמש שהולכת בימי החורף תחת המבועים, וכשמגיעה הגאולה תהיה כמו שמש שהולכת בקיץ למעלה מהמבועים, ויהיו צוננים ברחמים, שכאשר אתה תחתייהם הם חמים בדין.

(ז) עי' זהר ח"ג רעח ע"ב: פקודא [בתר דא] (אבתרא) לדון בדיני חגבים דאתמר דגים וחגבים אינן טעונין שחיטה אלא אסיפתם היא המתרת אותם הכי מארי ומתניתין אינן צריכים (מתכתא אין צריך) שחיטה אלא דאתמר בהון (בראשית מט לג) ויגוע ויאסף אל עמיו מה נוני ימא חיותן – מאיר התיקון –

¹¹⁵ משה רבינו ע"ה הוא לכל החכמים הבאים אחריו כאור השמש המאיר בלבנה וכוכבים, שכל אורם הוא רק ממנו, ואורו הוא בבחי' אור השמש נגד כל הדורות הבאים אחריו, ואורם נגדו הוא רק בבחי' אור הלבנה וכוכבים (דע"ה ח"ב פו ע"ב), כל חידושי תורה המתחדש בכל עת הוא לעולם רק על ידו וכו', וכן על ידו שורה השכינה בישראל, והוא ממה שכתוב (תהלים קמד טו) אשרי העם שככה לו, שככה גימ' משה, וכן ממכון שבתו השגיח (שם לג יד) הוא ר"ת משה, כמ"ש בתיקונים (תיקון סט דף קלא ע"א) [אמר רבי שמעון חבריא בוודאי קודשא בריך הוא אסתכם עמנא עלאין ותתאין למהוי בהאי חבורא זכאה דרא דהאי אתגליא ביה דעתיד כולי האי לאתחדשא על ידא דמשה בסוף יומיא בדרא בתראה לקיימא קרא "מ"ה ש"היה ה"ו"א שיהיה" וביה "מ"מכון ש'בתו ה'שגיח" אשרי העם שככה לו" בגימטריא מש"ה] בהגרא [לקיימא כו' - דהוא בר"ת ור"ל דהוא שהיה נתנה התורה על ידו והוא שיהיה. וביה ממכון כו' - ג"כ בר"ת ור"ל דעל ידו הש"ת ירד והשגיח לישראל כמ"ש אנכי עומד בין ה' וביניכם. שככה כו' - בחושבן ואשרינו שהוא בְּנו ועל ידו הש"ת הוא אלקינו בסיני (בחר בנו)] (דע"ה ח"ב קכח ע"ג).

¹¹⁶ ולך (דפ"ו).

¹¹⁷ בפורקנא כמו שמפרש והולך (יהל אור).

¹¹⁸ ר"ל דבחורף הולך למטה, והמים חמין, דינא דגלותא. ובקיץ המים קרים, ברחמים גדולים אקבצך (יהל אור).

בימא אוף תלמידי חכמים מארי מתניתין חיותיהו באורייתא ואי אתפרשן מנה מיד מתים תנינא (נ"א תנאין) דמתניתין דבה אתרבו [תניני] (כנוני) ימא ואי אינון ביבשתא יפלו¹¹⁹ למיא ולא ידעין לשטטא אינון מייתין אבל אדם אדאינון מארי קבלה אינון לעילא מכלהו בהו אתמרו (דאיהו לעילא מכלהו אתמר ביה) (בראשית א כו) וירדו בדגת הים ובעוף השמים דאינון מארי מתניתין (בתיבה) תנינא¹²⁰ התנין הגדול נחש בריח לקבל (שמות כו כח) הבריח התיכון בתוך הקרשים:

בזמנא דתנינן מארי משנה אית בהון מחלוקת ומקשין דא לדא בלע לחבריה והאי איהו [תלמיד זעיר] (זעיר תלמיד) שלא הגיע להוראה ומורה חייב מיתה ואי אינון שוין דא לדא ואית בהון מחלוקת וקושיא אתמר בהון ולסוף (במדבר כא יד) את והב בסופה אוקמוה¹²¹ אהבה בסופה: אדהכי הא נונא רבא אזדמן לגביה ואמר רעיא מהימנא (במדבר כד כא) איתן מושבך ושם בסלע קנך תניא דמסייע [לך] דהא נונין בסלע קנא דלהון איתן בהפוכא תניא איתנים בהפוך אתון תנאים אסתמר מנייהו דהא אנת¹²² כבד פה וכבד לשון ומאן¹²³ דבעי לאתקפא בסלע דנוני ימא דמארי מתניתין דאינון תנאים בעי למהוי תקיף לישנא חדידא חריפא לינקוב עד דמטי לתהומא רבא דתמן:

כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב (חבקוק ב ג) ואוקמוה דהאי קרא נוקב ויורד עד תהומא רבא¹²⁴ מאן הוא דנחית לתהום רבא לאשכחא [זמנא דא] (דא זמנא) אלא אנת דאתמר כך (תהלים לו ז) צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה כמה מארי מתניתין דבעו לנחתא לעומקא¹²⁵ דהלכה (דא) לאשכחא תמן קץ דפרקנא ונחתו תמן ולא סליקו ואע"ג דלישנהון הות כפטיש יפוצץ סלע (ירמיה כג כט) חליש(ת) פטיש דלהון לנקבא בההוא סלע ומאן דנקיבו דיליה בההוא סלע בלא רשו אתא חויה לנשכא ליה ואית אחרנין דנקיבו ל(י)ה עד דמטו לתהומא רבא ולא סליקו מתמן: ובזמנא דנוקבא¹²⁶ פתיחא כל מאן דהוה נפיל [תמן לא הוה] (לא) סליק ומשיח בן דוד¹²⁷ נפל תמן [עם] (ו) משיח בן יוסף דחד איהו (זכריה ט ט) עני ורוכב על חמור וחד איהו (דברים לג יז) בכור שורו [איהו] אדא משיח בן יוסף והאי הוא¹²⁸ (שמות כא לג) כי יכרה איש בור ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור ובג"ד אקרי משיח בר נפלי ואיהי נפלת¹²⁹ [א] בתרייהו ואתמר עלה (עמוס ה ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל ונתתה הוא בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו (שמות כא לד) דא משיח בן יוסף דעתיד לאתקטלא¹³⁰:

נחית¹³¹ בגינייה דודאי ארבע גליות הוו תלת לקבל תלת קליפין דאגוזא דאינון (קו) תהו קו ירוק קליפה ירוקא דאגוזא תנינא בהו אבנין מפולמין¹³² דאינון סלעים תקיפין דמ"מ פסקו מינייהו כמה פסקות ונקיט לון לאפקא מיא דאורייתא ובג"ד אתקריאו אבנים מפולמות דמנייהו מייז נפקין קליפה תליתאה דקיקא¹³³ גלותא תליתאה דהוה זעיר¹³⁴ והאי איהו וחשך גלותא רביעאה¹³⁵ תהום רבה חלל דאגוזא והאי איהו (בראשית א ב) וחשך על פני תהום:

ואתקרי בור אדנפלו (ונפלו) שמה שור דא [דכתיב ב] יוסף (דברים לג יז) בכור שורו הדר לו דאתמר ביה (בראשית לז כד) וישליכו אותו הבורה נוקבא בישא והבור רק [דכורא] (דבורא) רק

– מאיר התיקון –

¹¹⁹ יעלון (נ"א יפלו) (דפ"ו).

¹²⁰ תנינא (דפ"ו).

¹²¹ ואוקמוה (דפ"ו).

¹²² בגלותא דפה ולשון כנ"י וקב"ה בגלותא. ואיהו כבד פה וכבד לשון בין הת"ח, באורייתא דבע"פ ובאורייתא דבכתב. וע"כ צריך הת"ח בזמן הזה להשתמר מן התנאים כנ"ל. וז"ש ומאן דבעי כו' (יהל אור).

¹²³ לחשוב הקץ והרשיעו רבים כו' (יהל אור).

¹²⁴ עי' אפיקי ים (סנהדרין צו ע"ב).

¹²⁵ לעומקא (דפ"ו).

¹²⁶ בגלותא (יהל אור).

¹²⁷ עי' לעיל רעח ע"ב הערה בשם הקדו"ש.

¹²⁸ איהו (דפ"ו).

¹²⁹ שכינה (יהל אור).

¹³⁰ מצאתי כאן חלק כמו ד' שורות ונראה שחסר (דפ"ק).

¹³¹ נחת (דפ"ו).

¹³² קליפה של אגוז הקשה כמו אבן (יהל אור).

¹³³ אותה קליפה הדקה שבאגוז בפנים (יהל אור).

¹³⁴ גלות יון, שלא האריך, ולא שליט אלא בזמן בהמ"ק (יהל אור).

¹³⁵ וז"ש לעיל דהאי קרא כו' צדקתך כו' (יהל אור).

בלא תורה אבל נחשים ועקרבים יש בו ודא גלותא רביעאה דור דרשעים מלא נחשים ועקרבים רמאים כנחשים¹³⁶ ועקרבים דעקרין מלי¹³⁷ דרבנן ודיינין לשקרא עלייהו אתמר (איכה א ה) היו צריה לראש:

ויפן כה וכה וירא כי אין איש (שמות ב יב) דישראל באלין רשיעיא ערב רב ודא [ב]סוף גלותא ובגין דא קץ¹³⁸ דפורקנא נוקב עד התהום [רבה] ורעיא מהימנא תהום הוא המות בהיפוך אתון ולית מות אלא עניותא אנת נחיתת תמן והא קא אתבריר(ו) לעילא קמי(ה) תנאים ואמוראים וכלהו נחיתין בגינך בתהומא לסייעא¹³⁹ לך:

ואנת תניא דמסייע לך יתיר מכלהו בגין דאנת לויתן (נחש בריח¹⁴⁰) דימא דאורייתא מאריה דכל נונין לויתן [זה] ואתקרא על שם אורייתא דאתמר ביה (משלי א ט) כי לוית חן הם לראשך [ובך] (וכן) (תהלים לו ז) אדם ובהמה תושיע יי אדם דאתמר ביה (במדבר יט יד) אדם כי ימות באהל ואוקמוה מארי מתניתין אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה ולית מיתה אלא עניותא¹⁴¹ ובהמה אלין עמי הארץ דאינון מתכפיין כסוס כפרד תחות מארי מתניתין:

תרגום: מצוה אחרי זו לדון בדיני חגבים, שנאמר דגים וחגבים אינם טעונים שחיטה, אלא אסיפתם היא המתרת אותם. כך בעלי המשנה אינם צריכים שחיטה, אלא שנאמר בהם "ויגוע ויאסף אל עמיו". מה דגי הים חיותם בים, אף תלמידי חכמים בעלי המשנה חיותם בתורה, ואם נפרדים ממנה מיד מתים, התנין (התנאים) של המשנה שבה התרכו תניני הים, ואם אלו שביבשה יפלו למים ולא יודעים לשחות הם מתים. אבל אדם, שהם בעלי קבלה, הם למעלה מכולם, בהם נאמר "וירדו בדגת הים ובעוף השמים", שהם בעלי המשנה, תנינים, התנין הגדול, נחש בריח כנגד "והבריה התיכון בתוך הקרשים".

בזמן שתנינים בעלי המשנה יש בהם מחלוקת, ומקשים זה על זה, בולע את חברו, וזהו תלמיד קטן שלא הגיע להוראה ומורה חייב מיתה, ואם הם שוים זה לזה ויש בהם מחלוקת וקושיא, נאמר בהם בסוף "ואת והב בסופה", ופרשוה אהבה בסופה.

בין כך, הרי דג גדול הזדמן אליו ואמר, רועה הנאמן "איתן מושבך ושים בסלע קנך", תניא שמסייע לך, שהרי דגים בסלע הקן שלהם, "איתן" בהפוך "תניא", "איתנים" בהפוך אותיות "תנאים". השמר מהם, שהרי אתה כבד פה וכבד לשון, ומי שרוצה להחזיק בסלע של דגי הים של בעלי המשנה שהם תנאים, צריך להיות תקיף, לשון מחודדת חריפה לנקוב עד שמגיעה לתהום הגדולה ששם.

"כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב", ופרשוה שפסוק זה נוקב ויורד עד תהום רבה, מיהו שיוורד לתהום רבה למצא את זמן זה, אלא אתה שנאמר כך "צדקתך כהררי אל משפטך תהום רבה". כמה בעלי משנה שרצו לרדת לעומק ההלכה, למצא שם את קץ הגאולה, וירדו שם ולא עלו, ואף על גב שלשונם היתה "כפטיש יפוצץ סלע", חלש הפטיש שלהם לנקוב באותו סלע, ומי שהנקב שלו באותו סלע בלא רשות בא נחש לנשוך אותו, ויש אחרים שנקבו אותו עד שהגיעו לתהום רבה ולא עלו משם.

ובזמן שהנקב פתוח, כל מי שהיה נופל שם לא היה עולה. ומשיח בן דוד נפל שם עם משיח בן יוסף, שאחד הוא "עני ורוכב על חמור", ואחד הוא "בכור שורו" זה משיח בן יוסף. וזהו "כי יכרה איש בור ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור". ולכן נקרא המשיח בר נפלי, והיא נפלה אחריהם, ונאמר עליה "נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל". ואתה הוא "בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו", זה משיח בן יוסף שעתידי לההרג.

ירד בגללו, שודאי ארבע גלויות היו, שלש כנגד שלש קליפות האגוז, שהם "תהו" קו ירוק קליפה ירוקה של האגוז. שני, "בהו", אבנים מפולמות, שהם סלעים חזקים, שבעלי המשנה פסקו

– מאיר התיקון –

¹³⁶ רמאים כנחשים. כצ"ל. ר"ל דפתי לחוה, כן רמאים בדור הזה לפתות (יהל אור).

¹³⁷ ר"ל זהו כעקרב (יהל אור).

¹³⁸ ר"ל עד הדור שיהא בו תהום בור רק כו' (יהל אור).

¹³⁹ לסייע (דפ"ו).

¹⁴⁰ משה רבינו ע"ה היה שורשו בהנחש דקדושה עצמו, וכמ"ש ברע"מ (פ' תצא רעט ע"א) דאנת לויתן נחש בריח כו' ולכן היה שולט הוא על התנין דקליפה לכובשו תחת ידו (דע"ה ח"ב פב ע"ג), מאותו הדעת עלאה משם הוא כל התורה, וכן משם הוא נשמת משה רבינו ע"ה, ע' פ' יתרו (פט רע"א) דנשמתו אתטמר ברדל"א, ולכן נקרא משה רבינו ע"ה ג"כ בשם לויתן נחש בריח כמ"ש פ' תצא (רעט ע"א) (דע"ה ח"ב צ ע"א).

¹⁴¹ דמארי מתניתין בדור האחרון (יהל אור).

מהם כמה פסקות, ולקחו אותם להוציא מים של התורה, ולכן נקראו אבנים מפולמות שמהם יוצאים מים. קליפה שלישית דקיקה, גלות שלישית שהיתה קטנה, וזהו "וחושך". גלות רביעית תהום רבה, חלל האגוז, וזהו "וחושך על פני תהום".

ונקרא "בור" שנפל שמה "שור", זה שכתוב ביוסף "בכור שורו הדר לו", שנאמר בו "וישליכו אותו הבורה", נקבה רעה. "והבור רק", זכר (דבור), רק בלי תורה, אבל נחשים ועקרבים יש בו. וזו הגלות הרביעית, דור של רשעים, מלא נחשים ועקרבים, רמאים נחשים ועקרבים, שעוקרים דברי רבותינו ודנים לשקר, עליהם נאמר "היו צריה לראש".

"ויפן כה וכה וירא כי אין איש", של ישראל באותם רשעי הערב רב. וזה בסוף הגלות, ולכן קץ הגלות נוקב עד תהום רבה, ורועה הנאמן, "תהום" הוא "המות" בהפוך אותיות, ואין מות אלא עניות, אתה ירדת שם, והרי זה התברר למעלה לפני התנאים והאמוראים, וכולם יורדים בגללך לתהום לסייע לך.

ואתה תניא שמסייע לך יותר מכולם, משום שאתה לויתן (נחש בריח) של ים התורה, בעל כל הדגים, נקרא לויתן על שם התורה, שנאמר בה "כי לוית חן הם לראשך". ובך "אדם ובהמה תושיע ה'", "אדם" שנאמר בו "אדם כי ימות באהל", ובארו בעלי המשנה, אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ואין מיתה אלא עניות, ו"בהמה" אלו עמי הארץ, שהם נכפים כמו סוס ופרד תחת בעלי המשנה.

(ח) עי' זו"ח ל ע"ב: משמע דכתיב ודברתם אל הסלע וכתיב וידבר העם באלקים ובמשה מה כתיב בתריה וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים מה נחש חיליה בפומיה אוף הכא בפומא ומשה לא עביד הכי אלא הכה ולא אשלים שמא אלא חזר כקדמיתא בשמא דצור ושבק דנחש הה"ד ויך ולא כתיב וידבר כמה דאתפקד ודברתם דתנינן צור למעבד ונחש למללא וכתיב ויך את הסלע במטהו פעמים חד דלשעבר וחד דהשתא

תניא אר"א בה שעתא אשתאר שמא¹⁴² כלומר דלא אשתלים בההוא את דשבק משה נחש ולא אשתלים כל שמא

דהא בחד גיסא אשתלים בימא מגיסא אחרא שרי בצור ולא אשתלים בנחש א"ל קב"ה עבדת דשרי שמי ולא אשתלים למעבד אתין אוף את שרית ולא תשתלים לכן לא תביאו את בני ישראל שרית לאפקא לון ולא תשלים לאעלאה להון לארעא לכן לא תביאו אר"א ידע לבא דמשה בקדמיתא דדחיל כד חמא נחש דכתיב וינס משה מפניו לבא חמא ולא ידע¹⁴³

אר"א אלעזר כתיב ויעש משה נחש נחשת וישימהו על הנס על נס לא כתיב אלא על הנס בעא לאתקן ולהשלים מה דחסר א"ל קב"ה משה כתיב להקדישני במים במים ולא בדבר אחר כשם שהתחלתי במים בעינא דישתלים בשמי הנס במים א"ר אלעזר אתרא דחסר לא שלים אבל אתעביד נסא הכא

תרגום: ממשמע נאמר ודברתם אל הסלע וכתוב (שם כא) וידבר העם באלהים ובמשה מה כתוב אחריו (שם) וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים מה נחש כחו בפיו אף כאן בפה ומשה לא עשה כך אלא הכה ולא השלים את השם אלא חזר כראשונה בשם הצור ועזב את הנחש זהו נאמר ויך ולא כתוב וידבר כמו שנצטוו ודברתם ששנינו צור לעשות והנחש לדבר וכתוב (שם) ויך את הסלע במטהו פעמים אחד של שעבר ואחד של כעת למדנו אמר רבי אלעזר באותה השעה נשאר השם כלומר שלא נשלם באותה האות שעזב משה הנחש ולא נשלם כל השם

שהרי בצד אחד נשלם בים מצד אחר התחיל בצור ולא נשלם בנחש אמר לו הקדוש ברוך הוא עשית שיתחיל שמי ולא נשלם לעשות אותות אף אתה התחלת ולא תשלם לכן לא תביאו את בני ישראל התחלת להוציאם לא תשלים להכניסם לארץ לכן לא תביאו

– מאיר התיקון –

¹⁴² עי' ח"ג ד ע"ב וקמז ע"ב.

¹⁴³ עי' זהר ח"א כז ע"א: מט"ה דא מטטרון, מסטריה חיים ומסטריה מיתה, כד אתהפך למטה איהו עזר מסטרא דטוב, כד אתהפך לחויא איהו כנגדו, מיד (שם ד ג) וינס משה מפניו. וקב"ה מסר ליה בידיא דמשה, ואיהו אורייתא דבעל פה דביה איסור והתר.

אמר רבי אלעזר ידע לב משה בראשונה שפחד כשראה הנחש נאמר (שמות ד) וינס משה מפניו הלב ראה ולא ידע

אמר רבי אלעזר כתוב (במדבר כא) ויעש משה נחש נחשת וישמהו על הנס על נס לא כתוב אלא על הנס רצה להתקין ולהשלים מה שחסר אמר לו הקדוש ברוך הוא משה כתוב (שם כז) להקדישני במים במים ולא בדבר אחר כשם שהתחלתי במים אני רוצה שישתלם שמי הנס במים אמר רבי אלעזר במקום שהיה חסר לא השלים אבל כאן נעשה הנס

(ט) עי' דברי רבינו בתז"ח כה ע"ג: רמון. הוד שבו ותקע כף גלות חרוב מאורייתא כפלה הרמון רקתך ויקנין שביך כו' ובו שליט הס"א וז"ש רמון מצא שד' נכנסו לפרדס ג' אכלו מקליפה כמ"ש בדף פ"א והכל לפי ששולט הקליפה ושכינה מתלבש בהן בגלות אבל ר"מ רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק ופרדס שבו נכנסו הוא במט"ט ששם מתלבש בגלות עבד כמ"ש בהקדמת תיקו"ז ושם הוא ע"ה טו"ר כנ"ל והן אכלו מע"ה ומט"ט הוא נוריא"ל ובשם שמתלבש בקרבו כמ"ש כי שמי בקרבו נקרא מטטרו"ן שע"י מתייחדין בחול כנ"ל ויסוד מתלבש בו שע"כ נקרא יסוד והוא אותיות ט"ט שבו ח"י עלמין ט' מלמעלה למטה וט' מלמטה למעלה כמ"ש בתיקונים תי"ח מרו"ן הוא גי' נוריא"ל וזהו רמון מצא אותיות החיצוניות שבו כנ"ל קליפתו זרק תוכו אכל ט"ט אותיות פנימיות שבו השם שמתלבש בתוכו וז"ש מאי דרש אות הוא בצבא שלו (זהר ח"ג רכט ע"ב) ר"ל שלא טעו במט"ט אות הוא ר"ל ח"י עלמין שנק' אות. זית. יסוד כמ"ש בזוהר ובר"מ.

(י) עי' דע"ה ח"א נב ע"ד: מה שאמרו רז"ל בסנהדרין (לח ע"ב) על מט"ט ששמו כשם רבו, ונקרא ג"כ בשם הויה¹⁴⁴, וכמ"ש הרמב"ן¹⁴⁵, וכן רבינו בחיי ז"ל בפסוק (שמות כד א) ואל משה אמר ע"ש וכו', [עכ"ז] המלאך מט"ט לעולם על מדרגתו ולא נתחלף עצמותו לאורו ית"ש כלל, והוא ע"כ ע"ד הנשמה עם הגוף, כי הרי הגם שהנשמה ממלא את כל הגוף כולו, והוא כולו חי ע"י אור הנשמה שבו, עכ"ז הרי עומד לעולם הגוף על מציאותו שהוא בשר ודם, ואינו משתנה לעולם, כן הוא בהמלאך מט"ט, הגם שנאמר עליו כי שמי בקרבו ונקרא בשם הויה ג"כ, עכ"ז הנה לא יצא לעולם ממדרגת מלאך. ומה שנקרא בשם הויה ג"כ, הוא ע"ד שכתב הגר"א בהיכלות פקודי היכל ו' (בספר יהל אור ל' ע"ד) בענין הראשונים שהיו להם כמה שמות כמו פנחס הוא אליהו וכיוצא, והוא ע"י שהיה מתחדש להם נשמה אחרת וכל נשמה יש לה שם אחר, וזהו שאמרו בזוהר (ויקהל קצז ע"א) ורזא אשכחנא בספרא דאדם קדמאה דאמר באינון תולדות דעלמא רוחא חדא יהא דיחות לעלמא בארעא ויתלבש בגופא ואליהו שמיה כו'¹⁴⁶. הוא ענין הנאמר במט"ט כי שמי בקרבו ומתלבש בו השם הויה, עכ"ז הנה עיקרו הוא לעולם רק מלאך לבד ואינו אלהות כלל. כי השם הויה, הגם שמתלבש בו, עכ"ז אינו מתייחד עמו להעשות חד עמו ח"ו, ע"ד שהוא באצילות. ולכן נאמר, אל תמר בו, אל תמירוני בו, ואל תעשוני תמורתו (וכמ"ש בשמו"ר פ' ל"ב סי' ד', וכן

– מאיר התיקון –

¹⁴⁴ עי' בהגר"א על ס"י ב ע"ב ז"ל, שבעים שמות הידועים שנקראים תפארת, וכן [ע' שמות למט"ט] ששמו כשם רבו, עכ"ל. כלומר שהדעת מתלבש בת"ת ואז הת"ת נקרא באותו השם. [אמנם עי' אפיקי ים סנהדרין צד ע"א שההבנה של "שמו כשם רבו" עניינו יסוד דאצילות המתלבש במט"ט]. ועי' תיקו"ז טז ע"א שיש למט"ט ב' מדרגות: א' כאשר האצילות מתלבש בו וא' כאשר האצילות אינו מתלבש בו. ועי' בהגר"א על תיקו"ז קב ע"ד וז"ל, הויה הוא בעד"א והשם הוא בנוק' וז"ש כגון דכורא כו' וכ"ה במלאכים, דהויה [עי' גמ' ברכות ז ע"א שר' ישמעאל בן אלישע ראה אכתריא"ל הויה צב-אות] הוא במט"ט דשמו כשם רבו והשמות במלאכים דתחות ידיה ואינון דשכינת' ע"כ. ועי' בהגר"א על תיקו"ז קו ע"א וז"ל, אף שאמר שם מט"ט הנה מט"ט כולל כל הג' עולמות ראשו בבריאה גופו ביצירה כו' אלא שנקרא היצירה על שמו לפי שגופו שם וכמו שכל האצילות נקרא ע"ש ז"א כ"ה בעולמות ושמו כשם רבו.

¹⁴⁵ הגהות רבינו מכת"י: הנה בדברי הרמב"ן ז"ל לא דקדקתי יפה, כי אין כוונת הרמב"ן ז"ל על המלאך מט"ט שהוא הנקרא בשם הויה ח"ו וח"ו, אלא כוונתו הוא כי מ"ש שם רז"ל מט"ט, עומק הכוונה הוא על שכינתו ית"ש שהיא נק' ג"כ מט"ט על שם שהיא המורה דרך והמנהיג לישראל תמיד, והיא המלאך הגואל כנודע עי' דבריו בפ' בא י"ב ובפ' ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים ובפ' משפטים כ"ג כ"א בפ' כי שמי בקרבו.

¹⁴⁶ תרגום: וסוד מצאנו בספרו של אדם הראשון שאמר באותן תולדות העולם שתהיה רוח אחת שתדך לעולם לארץ ותתלבש בגוף ושמו אליהו וכו'.

בסנהדרין לח ע"ב¹⁴⁷) כי הנה התלבשות השם הויה כאשר מתלבש בו הוא נקרא בשם תמורה, וכמ"ש בתיקונים (ס"ז סע"ב וע"ט סע"ב) ע"ש, כי נתחלף אורו כביכול ונתלבש בצורה אחרת, שהוא בהמלאך מט"ט, אשר הוא אינו אלהות כלל, אלא שהוא רק מלאך לבד, הכולל את כל העולמות בי"ע, וזכה לזיהרא עלאה דאדם הראשון אשר נסתלק ממנו ע"י החטא, וכמו שמבואר כ"ז בספר הגלגולים (פ' י"ח¹⁴⁸) ע"ש.

(יא) ע"י זהר ח"ג רעט ע"ב: קום ר"מ טול אבנא דא בידך¹⁴⁹ דאתמר בה (זכריה ג ט) על אבן אחת שבעה עינים¹⁵⁰ לתברא קליפין¹⁵¹ דאגוזא דהא כמה רועים פרנסי דרא אתכנשו על האי אבנא¹⁵² דאיהי סלע דילך לאפקא מיא¹⁵³ מתמן דכלה דילך מעין החכמה¹⁵⁴ בהאי סלע דנביעא דילה באורייתא ברזין סתימין¹⁵⁵ לית סוף ועלה אתמר (איוב כח יב) והחכמה מאין תמצא¹⁵⁶:
וכל תוקפא דלהון לאעברא קליפה דלעילא¹⁵⁷ וכד מטן לקליפה תניינא דאיהי תקיפא איהי קשיא לון ומחאן בה כל יומיהון כלהו בלישנהון דאינון תקיפין כפטישין ולית לון רשו לאפקא מינה מיא אלא אלין טפין דנפקין על ירך בזמנא דאתמר בה (במדבר כ יא) ויך את הסלע במטהו פעמים ובמחאה תניינא נפקי אלין טפין ואלין אינון רמיזין דחכמה רמיזין דקבלה דאינון

– מאיר התיקון –

¹⁴⁷ ז"ל: כתיב ואל משה אמר עלה אל ה' עלה אלי מיבעי ליה. אמר ליה, זהו מטטרון ששמו כשם רבו, דכתיב כי שמי בקרבנו. אי הכי ניפלחו ליה. כתיב אל תמר בו, אל תמירני בו.
¹⁴⁸ ע"י שער הגלגולים הקדמה ז' וז"ל, כשחטא אדם הראשון, נסתלקה ממנו זיהרא עילאה, כנזכר בזוהר בסתרי תורה פרשת קדושים (פג ע"א), והיא בחי' נרנח"י מעולם האצילות [ע"י לש"ו דע"ה ח"ב לא ע"א, דהיינו נרנח"י של עכשיו שהוא נר"נ של אז (ע"י שער הגלגולים הקדמה טו שזה נר"נ ולא נרנח"י, וע"י ע"ח שער קלי' נגה פרק ד' דהיינו רוח ונשמה דאצילות)], כי כל זה נקרא זיהרא עילאה, ואלו לא ירדו לקליפות ח"ו, כנודע שאין קליפות רק בג' עולמות ב"ע, אבל נסתלקו למעלה למקומם, ומכל חלקי האצילות הנקרא זיהרא עילאה, לא נשאר בו רק נפש דאצילות בלבד, עכ"ל. וע"י עוד ביהל אור ח"ב ט"ו ע"ד וז"ל, בין בקדושה ובין בסט"א אית ימינא ושמאלא דר"נ והן בג' עולמות ב"ע למעלה שניהם טובים ובעשיה מדור הקליפות שניהם רעים, כי ימינא הוא חנף ומרע שמראה טוב לב"א, ושמאלא בעל מחלוקת איש לשון בל כו', והן אותיות ח"ק ומספרם גיהנם והן דכר ונוק' דגיהנם, וביצירה ע"ה טו"ר מטה ונחש, ושם ב' אתוון ט"ר, אבל בבריאה כולו טוב והוא בנשמתא כי אין בה חטא לעולם כי היא מסתלקת קודם החטא, ושם ב' אתוון י"ש, או"ר ומנח"ה, עכ"ל. וע"י בבהגר"א על תיקר"ז קו ע"ד שחונך ירש את הזיהרא עלאה (ז"ח סט ע"ב).

¹⁴⁹ הסבא הזה לא חלק בין אבנא לאבנא ובין סלע לסלע רק חלק בין אבנא לסלע ולזה אמר "טול אבנא דילך" כי בערך אבנא אתמר בה "על אכן אחת שבעה עינים" דהיינו עיני"ם ספירות וייתייחסו לשלושה כוונות או לשון גוונים כאומרו ועינו כעין הבדולח והיינו שכל ספירה וספירה לה גוון בפני עצמה ופעולה בפני עצמה, והיינו שבעה פעולות לשבעה ספירות דהיינו לובן לחסד אודם לדין ירוק לרחמים אודם נוטה ללובן בנצח, דהיינו דין נוטה לחסד שרובו חסד לובן נוטה לאודם בהוד דהיינו חסד נוטה לדין שרובו דין, אודם [ולובן וירוק] מעורבין יחד יסוד חסד ודין ורחמים קרוב לירוק, מלכות כלולה מהכל (אור יקר).

¹⁵⁰ אשת חיל עטרת בעלה (יהל אור). אפשר שהגוון השביעי היא בעצמה בהיותה עמהם שווה לכל אחד מהן ואפשר שהבינה יהיה הע"ן השביעי, או לשון מעיינות כאומרו עין המים והיינו שבעה מקורות לספירה הזאת להשפיע בה, או לשון עינים ממש דהיינו עיני ההשגחה להנהיג העולם על ידה, ונודע שהאגוז יש בה ארבעה מוחין דהיינו מיכאל גבריאל אוריאל רפאל והיינו סוד מרכבתה שעד המרכבה הם מתחזקות הקליפות וע"י האבן הזאת בעזרת שבעה עינים שעליה היא נעזרת לבטלם (אור יקר).

¹⁵¹ והנה בבחינת אב"ן אין בה מבוע מים שאין מים באבן הנפרדת מן ההר דהיינו היסוד כדפי'רשנו בהקדמה שמיני"ת (אור יקר).

¹⁵² ולא בבחינתה אבן שבדאי אין בה מים אלא "דאיהי סלע דילך לאפקא מיא מתמן" דהיינו מימי התורה, והנה בבחינת מקור היסוד לבדו יש בה מים דהיינו מימי השפע להנהיג העולם ולפרנסו, אמנם מצד התפארת שהיא אצילות התורה כפי' בהקדמ"ה שני"ת מימיה הוא אור התורה ולזה אמר דכלה דילך דהיינו כל"ת משה מלכות עם התפארת, בענין שהם שני בחינות כל"ה כסל"ע (אור יקר).

¹⁵³ סתרין דקבלה (יהל אור).

¹⁵⁴ מפני שבחינתה מחכמה כאומרו ה' בחכמה יסד ארץ (אור יקר).

¹⁵⁵ כי בבחינתה במשנה וכיוצא יש לה סוף כדפירשנו בהקדמה חמישי"ת שיש"ת שביעי"ת, אמנם מצדה בסוד הנעלם אין לה סוף (אור יקר).

¹⁵⁶ שהוא אין סוף. אין כתר, והחכמה מכתר, לכן לית סוף (יהל אור).

¹⁵⁷ קליפא דוקא (נ"א ירוקא) (יהל אור).

בחגיגה¹⁵⁸ ושאר מתניתין והאי אבן לית מאן דאפיק מניה חכמה דאיהי מלגאו דלית לה סוף (דאיהו מוחא מלגאו) בר אנת דאתמר בכ הלכה למשה מסיני:

פתח רעיא מהימנא ואמר סבא אית סלע ואית סלע אית אבן ואית אבן¹⁵⁹ אית אבן דשמא¹⁶⁰ דיהו"ה עלה אתמר (דניאל ב לה) ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב ואית אבן דאיהי¹⁶¹ (ויקרא כו א) אבן משכית דלית תמן נביעו דמיא דחכמתא ולא דבור:

אלא אבן דאיהי (חסר)¹⁶² סלע דמשה עלה אתמר (במדבר כ ח) ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו דאיהי בת קול ולא תליא בה אלא דבור ופיוסא אבל שפחה¹⁶³ סלע אחרא¹⁶⁴ דאתקריאת (קליפה) משנה נוקבא¹⁶⁵ דעבד נער עלה אתמר (משלי כט יט) בדברים לא יוסר עבד¹⁶⁶ אלא דמחאן ומתברין מינה כמה פסקות ולקטין לון ואתקרון לקוטות¹⁶⁷ ועל דמלקטי לון אתקריאו לקוטות בלא נביעו דחכמה וקבלה:

אבל סלע דילי איהי בריתא דמלכא בגינה אתמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו בדבור ופיוס כבריתא דמלכא ובגין דמחינא בה לקינא עלה ואתגזר עלנא¹⁶⁸ מותא דמאן דמסרב למטרוניתא חייב מיתה כל שכן מאן דמחי לבריתא דמלכא ובגין דא אתגזר עלי דלא איעול לארעא דישראל¹⁶⁹ ואנא קבור בארעא נוכראה ואתעברת מיני¹⁷⁰ ואתמר (שמואל ב' כג כא) וירד אלין¹⁷¹ בשבט¹⁷² והאי שבט איהו חד משבטיא דילי דאנא עתיד לנחתא תמן למהוי עם ישראל בגלותא וכלא אתרמיז ובאתר אחרא אוקמוה מארי מתניתין (חסר):

דבי מקדשא ושמא דמשיח אתקריאו בשם יהו"ה ודא ארבע אנפי אדם ואינון דשבטא דלוי אינון נפקין מחיון דאינון שאר שבטין ועאלו בחולקא דאדם דאינון ארבע אנפין דיליה ומשה איהו אדם בדיוקנא דההוא אדם קדמאה דלעילא (משלי ל ד) מה שמו ומה¹⁷³ שם בנו ובגין דא כהנייא וליואי מזוניהון על ידא דמלכא אכיל בפתוריה ושאר חיילין דמלכא כל חד יהבין ליה למיכל בבית מושב דיליה ורעיא מהימנא איהו כברא דמלכא קריב למלכא יתיר מאלין דאכלין לפתוריה דלית מאן דקריב למלכא מכל בני מלכותא כבריה:

– מאיר התיקון –

¹⁵⁸ דאינון (בחגיגה) בחגוי כו'. דמתני' הוא סלע, אבנא הנ"ל (יהל אור).
¹⁵⁹ הצור והסלע שניהם הם על סוד היסוד דהנוק', כי בקטנות נקרא היסוד שלה בשם צור, שאז הוא בגילוי אור דאלהים דהה"ן גימ' רצ"ה, ועם הכללות דשם אלהים הוא גימ' צור. אבל בגדלות נקרא לפעמים היסוד שלה בשם סלע (ע' פנחס רכט ע"ב, תצא רעט ע"ב) ע"ש אהיה דידודי"ן עם הכולל שלה (דע"ה ח"ב קכח ע"א).

¹⁶⁰ ר"ל מל' דאצילות (יהל אור).

¹⁶¹ מל' דבריאה (יהל אור).

¹⁶² דאיהי (חסר) נמחק בבגרא תיקו"ז מו ע"ד.

¹⁶³ שכחתי ונקטתי (בהגרא בתיקו"ז מו ע"ד)

¹⁶⁴ מטה סתם הוא מטה ה' מסטרא דעד"א עץ החיים, אבל מטה משה הוא דינא בדינא, נחש עלי צור וכמ"ש בזוה"ק (ח"ב מח ע"א, ושם בסופו רעא ע"ב ורעב ע"א, ע' שם ושם) (דע"ה ח"ב קלג ע"א) אבל שכחתי ונקטתי סלע אחרא כו' כך גורס הגר"א בתיקו"ז מו ע"ד וביהל אור פקודי לה ע"א (לש"ו).

¹⁶⁵ ר"ל מל' דיצירה שבה מתני' (יהל אור).

¹⁶⁶ היאור הנה הוא מסוד נהר דינור שבעולם הבריאה, והוא מסיטרא דמט"ט ובסוד עץ הדעת, ע' תיקונים (תיקון נד דף קא ע"א) ובזוהר שמות (דף יב ע"א בהגהות מהרח"ו שם), ולכן היה שם הכאה דוקא, כי בדברים לא יוסר עבד (משלי כט יט) וכמ"ש ברע"מ (תצא דף רעט ע"ב [הובא במלואים אות (יא)]) (דע"ה ח"ב קכט ע"ב), היה הסלע ג"כ מהאור דהעץ החיים (דע"ה ח"ב קלב ע"א).

¹⁶⁷ עלמא דפרודא. כל דין הוא בפ"ע, אבל סתרי תורה כל א' בחבירו כמים שאין להם סוף, דלית פקודא דלא כלילא מכל פקודין כמש"ל (יהל אור).

¹⁶⁸ על משה ואהרן (יהל אור).

¹⁶⁹ נסתלק משה רבינו ע"ה ולא נכנס לארץ ישראל, כי אלולא אותו החטא היה נכנס משה לארץ ישראל והיה חוזר העולם לתיקונו מאז ולהלאה כמו בתיקון העתיד (וכמבואר בתיקונים מדף מב עד דף מז בארוכה, וכן בתז"ח דף ז ע"ד ח ע"א י ע"ד, וברע"מ משפטים קטו ע"א, ופ' תצא רעט ע"ב, וע' עוד בהגרא ביהל אור פקודי דף לד ודף לה) (דע"ה ח"ב קל ע"א).

¹⁷⁰ בריתא ארעא קדישא (יהל אור).

¹⁷¹ שקודם כתיב איש מצרי, זהו משרע"ה, כמ"ש (שמות ב יט) איש מצרי הצילנו (וע' הקדמת הזהר. ד"ל) (יהל אור).

¹⁷² בדינא בגלותא כמש"ו (יהל אור).

¹⁷³ אדם ומשה רבינו ע"ה, שניהם מ"ה, שמא מפרש, גי' אדם, שהוא אדם שעל הכסא (יהל אור), חכמה ועד"א (יהל אור).

תרגום: קום רועה הנאמן קח אבן זו בידך שנאמר בה על אבן אחת שבעה עיניים לשבור קלפת האגוז שהרי כמה רועים פרנסי הדור התכנסו על האבן הזאת שהיא סלע שלך להוציא מים משם שכלה¹⁷⁴ שלך מעיין החכמה בסלע הזה שנביעתו בתורה בסודות נסתרים אין סוף ועליה נאמר והחכמה מאין תמצא.

וכל תוקף שלהם להעביר את הקליפה שלמעלה וכשמגיעים לקליפה השנייה שהיא חזקה היא קשה להם ומכים בה כל ימיהם כולם בלשונם שהיא חזקה כמו פטישים ואין להם רשות להוציא ממנה מים אלא הטיפות הללו שיצאו על ידך בזמן שנאמר בה ויך את הסלע במטהו פעמיים ובמכה השנייה יצאו הטפות הללו ואלו הם רמזים של חכמה רמזים של קבלה שהם בחגיגה ושאר המשניות ומהאבן הזאת אין מי שיוציא חכמה שהיא מבפנים שאין לה סוף (שהוא המח מבפנים) חוץ ממך שנאמר כך הלכה למשה מסיני.

פתח רועה הנאמן ואמר סבא סבא יש סלע ויש סלע יש אבן ויש אבן יש אבן של שם של יהו"ה ועליה נאמר ואבנא די מחת לצלמא הות לטור רב [והאבן שהכתה את הצלם נעשית להר גדול] ויש אבן שהיא אבן משכית שאין שם נביעת מי החכמה ולא דבור.

אלא אבן שהיא סלע של משה עליה נאמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו שהיא בת קול ולא תלוי בה אלא דיבור ופיוס אבל שפחה סלע אחר שנקראה (קליפה) משנה נקבה של עבד נער עליה נאמר בדברים לא יוסר עבד אלא שמכים ומשברים ממנה כמה פסקות ומלקטים אותם ונקראו לקוטות ועל שמלקטים אותם נקראו לקוטות בלי נביעת חכמה וקבלה.

אבל סלע שלי היא בת המלך בשבילה נאמר ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו בדיבור ופיוס כמו בת המלך ומשום שהכיתי בה לקיתי עליה ונגזר עלינו מות שמי שמסרב למלכה חייב מיתה כל שכן למי שמכה את בת המלך ולכן נגזר עלי שלא אכנס לארץ ישראל ואני קבור בארץ נכריה ונעברה ממני ונאמר וירד אליו בשבט והשבט הזה הוא אחד מן השבטים שלי שאני עתיד לרדת לשם להיות עם ישראל בגלות והכל נרמז ובמקום אחר פרשוה חכמי המשנה.

שבית המקדש ושם המשיח נקראו בשם יהו"ה וזה ארבע פני אדם והם שבט לוי הם יצאו מחיות שהם שאר השבטים ונכנסו בחלקו של אדם שהם ארבע פנים שלו ומשה הוא אדם בדמות של אותו אדם הראשון שלמעלה מה שמו ומה שם בנו ומשום זה כהנים ולוים מזונם על ידי שהמלך אוכל בשלחן ושאר חיילות המלך לכל אחד נותנים לו לאכול בבית מושבו ורועה הנאמן הוא כמו בן המלך קרוב למלך יותר מאלו שאוכלים לשלחנו שאין מי שמתקרב למלך מכל בני המלכות כמו בנו.

עי' זהר ח"ג רעח ע"ב: אדהכי הא נונא רבא אזדמן לגביה ואמר רעיא מהימנא (במדבר כד כא) איתן מושבך ושים בסלע קנך תניא דמסייע לך דהא נונין בסלע קנא דלהון איתן בהפוכא תניא איתנים בהפוך אתון תנאים אסתמר מנייהו דהא אנת¹⁷⁵ כבד פה וכבד לשון ומאן¹⁷⁶ דבעי לאתקפא בסלע דנוני ימא דמארי מתניתין דאינון תנאים בעי למהוי תקיף לישנא חדידא חריפא לינקוב עד דמטי לתהומא רבא דתמן:

כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב (חבקוק ב ג) ואוקמוה דהאי קרא נוקב ויורד עד תהומא רבא מאן הוא דנחית לתהום רבא לאשכחא זמנא דא אלא אנת דאתמר כך (תהלים לו ז) צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה כמה מארי מתניתין דבעו לנחתא לעומקא דהלכה לאשכחא תמן קץ דפרקנא ונחתו תמן ולא סליקו ואע"ג דלישנהון הות כפטיש יפוצץ סלע חליש פטיש דלהון לנקבא בההוא סלע ומאן דנקיבו דיליה בההוא סלע בלא רשו אתא חויא לנשכא ליה ואית אחרנין דנקיבו לה עד דמטו לתהומא רבא ולא סליקו מתמן:

ובזמנא דנוקבא¹⁷⁷ פתיחא כל מאן דהוה נפיל תמן לא הוה סליק ומשיח בן דוד¹⁷⁸ נפל תמן עם משיח בן יוסף דחד איהו (זכריה ט ט) עני ורוכב על חמור וחד איהו (דברים לג יז) בכור שורו דא

– מאיר התיקון –

174

¹⁷⁵ בגלותא. דפה ולשון כנ"י וקב"ה, בגלותא. ואיהו כבד פה וכבד לשון בין המ"מ, באורייתא דבע"פ ובאורייתא דבכתב. וע"כ צריך הת"ח בזמן הזה להשתמר מן התנאים כנ"ל. וז"ש ומאן דבעי כו' (יהל אור).

¹⁷⁶ לחשוב הקץ והרשיעו רבים כו' (יהל אור).

¹⁷⁷ בגלותא (יהל אור).

¹⁷⁸ עי' לעיל רעח ע"ב הערה בשם הקדו"ש.

משיח בן יוסף והאי איהו (שמות כא לג) כי יכרה איש בור ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור ובג"ד אקרי משיח בר נפלי ואיהי נפלת¹⁷⁹ בתרייהו ואתמר עלה (עמוס ה ב) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל ואנת הוא בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו (שמות כא לד) דא משיח בן יוסף דעתיד לאתקטלא¹⁸⁰:

נחת בגיניה דודאי ארבע גליות הוו תלת לקבל תלת קליפין דאגוזא דאינון תהו קו ירוק קליפה ירוקא דאגוזא תניינא בהו אבנין מפולמין¹⁸¹ דאינון סלעים תקיפין דמ"מ פסקו מינייהו כמה פסקות ונקיט לון לאפקא מיא דאורייתא ובג"ד אתקריאו אבנים מפולמות דמנייהו מיינן נפקין קליפה תליתאה דקיקא¹⁸² גלותא תליתאה דהוה זעיר¹⁸³ והאי איהו וחשך גלותא רביעאה¹⁸⁴ תהום רבה חלל דאגוזא והאי איהו (בראשית א ב) וחשך על פני תהום:

תרגום: בין כך הרי דג גדול הזדמן אליו ואמר רועה הנאמן איתן מושבך ושים בסלע קנך תניא שמסייע לך שהרי דגים בסלע הקן שלהם איתן בהפוך תניא איתנים בהפוך אותיות תנאים השמר מהם שהרי אתה כבד פה וכבד לשון ומי שרוצה להחזיק בסלע של דגי הים של בעלי המשנה שהם תנאים צריך להיות תקיף לשון מחודדת חריפה לנקוב עד שמגיעה לתהום הגדולה ששם.

כי עוד חזון למועד ויפח לקיץ ולא יכזב ופרשוה שפסוק זה נוקב ויורד עד תהום רבה מיהו שיורד לתהום רבה למצא זמן זה אלא אתה שנאמר כך צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה כמה בעלי משנה שרצו לרדת לעומק ההלכה למצא שם את קץ הגאולה וירדו שם ולא עלו ואף על גב שלשונם היתה כפטיש יפוצץ סלע חלש הפטיש שלהם לנקוב באותו סלע ומי שניקב שלו באותו סלע בלא רשות בא נחש לנשוך אותו ויש אחרים שנקבו אותו עד שהגיעו לתהום רבה ולא עלו משם.

ובזמן שהנקב פתוח כל מי שהיה נופל שם לא היה עולה ומשיח בן דוד נפל שם עם משיח בן יוסף שאחד הוא עני ורכב על חמור ואחד הוא בכור שורו זה משיח בן יוסף וזהו כי יכרה אש בור ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור ולכן נקרא המשיח בר נפלי והיא נפלה אחריהם ונאמר עליה נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל ואתה הוא בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו זה משיח בן יוסף שעתידי להרג.

ירד בגללו שודאי ארבע גליות היו שלש כנגד שלש קליפות האגוז שהם תהו קו ירוק קליפה ירוקה של האגוז שני בהו אבנים מפולמות שהם סלעים חזקים שבעלי המשנה פסקו מהם כמה פסקות ולקחו אותם להוציא מים של התורה ולכן נקראו אבנים מפולמות שמהם יוצאים מים קליפה שלישיית דקיקה גלות שלישיית שהיתה קטנה וזהו וחושך גלות רביעית תהום רבה חלל האגוז וזהו וחושך על פני תהום.

(יב) עי' זהר ח"ג רכד ע"א: אמר רבי פנחס מסתכל הוינא שמירה בלב איהו ודאי (דחמא בלב) (ס"א ולב דוגמא דלב עלאה) וע"ד שמור בלב¹⁸⁵ ולא באתר אחרא זכירה בזכר במוחא¹⁸⁶ דרכיב ושליט על הלב ולית זכירה אלא במוחא וע"ד זכור לזכר ושמור לנקבה מוחא [ד]איהו דכורא [רכיב] ושליט על הלב לב שליט ורכיב על הכבד כבד סמאל ונחש דא בדא ואיהו חד (ס"א ואינון דכר ונוקבא):

יותרת הכבד¹⁸⁷ וכבד (כלא חד וע"ד) בקורבנא יותרת הכבד דא נחש¹⁸⁸ כבד מיכלא דכורא רזא דסמאל אמר ר"ש ודאי כך הוא ויאות הוא וברירא דמלה ורזא וסתרין דקרבן הכי הוא כבד

– מאיר התיקון –

¹⁷⁹ שכינה (יהל אור).

¹⁸⁰ מצאתי כאן חלק כמו ד' שורות ונראה שחסר (הערת הזהר).

¹⁸¹ קליפה של אגוז הקשה כמו אבן (יהל אור).

¹⁸² אותה קליפה הדקה שבאגוז בפנים (יהל אור).

¹⁸³ גלות יון, שלא האריך, ולא שליט אלא בזמן בהמ"ק (יהל אור).

¹⁸⁴ וז"ש לעיל דהאי קרא כו' צדקתך כו' (יהל אור).

¹⁸⁵ מלכות או בינה (רח"ו).

¹⁸⁶ ת"ת או חכמה (רח"ו). משמע לב היא מלכות (מ"מ).

¹⁸⁷ לקמן רנה ע"א רנט ע"א (לש"ו).

¹⁸⁸ נוק' (אור יקר).

נטיל בקדמיתא¹⁸⁹ הוא ויותרת דיליה (ס"א ולבתר יותרת דיליה) סמאל ובת זוגו [ולבתר כל] (וכל) אינון ערקין דכבדא [דאינון] חיילין ומשריין [דיליה] (דלהון) ונטילו דלהון [דאכלין] חלבין (ו)שמנינו דקרבנא [הה"ד (שמות כט לג) ואת החלב אשר עליהם]¹⁹⁰ וכדין קריב כלא לגבי לבי¹⁹¹: ולב לא נטיל מכלא אלא ודוי¹⁹² דאתעביד ביה וסליק בההוא תנא וצלותא דאתעביד עליה דקרבנא לב קריב לגבי מוחא¹⁹³ רעותא דיחודא¹⁹⁴ דכהנא¹⁹⁵ ביה וחדוותא דליואי¹⁹⁶ מוחא דא [נורא] ונהורא (דכורא)¹⁹⁷ דאתיא ממוחא עלאה מוחא קריב לגביהו טמיר מכלא¹⁹⁸ דלא אתידע כלל (ס"א לגביה מכלל דלא אתפרע כלל) וכלא אתקשר דא בדא ומוחא קריב נחת רוח דכלא¹⁹⁹: תרגום: אמר רבי פנחס הייתי מסתכל, השמירה היא ודאי בלב (שראה בלב נ"א והלב דוגמת הלב העליון) ולכן שמור בלב ולא במקום אחר. זכירה בזכר במח, שרוכב ושולט על הלב, ואין זכירה אלא במח ועל זה זכור לזכר ושמור לנקבה. המח שהוא זכר רוכב ושולט על הלב, הלב שולט ורוכב על הכבד, כבד סמאל ונחש זה בזה והוא אחד (והם זכר ונקבה) יותרת הכבד וכבד, ולכן בקרבן יותרת הכבד זה נחש, כבד מאכל זכר, סוד של סמאל. אמר רבי שמעון, ודאי כך זה ויפה הוא, ובירור הדבר וסוד ונסתרות הקרבן כך הוא. כבד לוקח בהתחלה, הוא והיותרת שלו (ואחר כך היותרת שלו), סמאל ובת זוגו (ואחר כך כל וכו' שאותם חיילות), וכל אותם עורקי הכבד חיילות ומחנות שלהם ולוקחים את שלהם, שאוכלים חלבים ושמנוני הקרבן, זהו שנאמר "ואת החלב אשר עליהם" ואז נקרב הכל ללב. והלב לא לוקח מהכל אלא וידוי, שנעשה בו ועולה, באותו עשן. ותפלה שנעשה עליו, שקרבן הלב מקריב למח רצון של היחוד, שהכהן בו ושמחת הלויים, המח הזה אור שבא ממח עליון, המח מקריב לטמיר מהכל, שלא נודע כלל. (אליו מכלל שלא נפרע כלל) והכל נקשר זה בזה, והמח מקריב נחת רוח של הכל.

– מאיר התיקון –

¹⁸⁹ מפני שהם נוטלות הגשמיות דהיינו הבשר המתאכל העולה בסוד העשיה תחלה בסוד עולם העשיה, ולכך הם מעבר תעשיה, שאין דבר שיהיה עולה ממטה למעלה שלא יעבור תחלה שלש קליפות דהיינו שלש קליפי האגוז, והיינו סמאל ונחש כבד ויותרת הכבד (אור יקר), ס"מ ונוקבא דנוגה הדבוק בנפש (רח"ו).

¹⁹⁰ כאן שייך אחורי דף זה אמר רע"ה לית קורבנין וכו' (דרך אמת).

¹⁹¹ דהיינו שעל ידו עולה אל מדרגות הקדושה, ואם תאמר והרי קיימא לן דמלאך אוריאל קיימא על גבי מדבחה ואיהו אש השורף קורבנין אם כן מה לכבד ונחש כאן, ויש לומר כי המלאך הזה היורד סוף סוף יורד דרך ארבע קליפין דאגוזא ומתלבש באש לשורף והיינו נמי סמאל ונחש (אור יקר).

¹⁹² היינו רוחניות הדבור העולה בתוך הרוחניות הדק (אור יקר).

¹⁹³ מ' מקבלת הקרבנות ונותנת למוח חו"ב שהם סוד כהן ולוי עילאין והמוח מקרב זה למוחא עילאה שהוא אבא ומוח זה שהוא אבא מקרבו לגבי טמיר מכולא שהוא המוח העליון הסתום בין גלגולתא וקרומא דאריך הרי קשר כל האצילות (רח"ו), ולפ"ז התכת הלשון הוא כך לב שהוא מ' קריב לגבי מוחא שהם חו"ב דזעיר שהם סוד כהן ולוי. ומ"ש מוחא דא דכורא פי' חו"ב דזעיר. ומ"ש דאתייה ממוחא עילאה פי' אבא. ומ"ש מוחא קריב וכו'. פי' אבא מקריב לאוריא דאריך שהוא בין גולגולתא וקרומא. הרי שהרב המגיה מפרש לב היא מלכות (מ"מ).

¹⁹⁴ לרמוז גם אל הכתר הנקשרת עם החכמה (אור יקר).

¹⁹⁵ מדצ החסד (אור יקר).

¹⁹⁶ מצד הגבורה דהיינו קשר ימין ושמאל בתפארת, ומה גם שעולה בסוד החכמה והבינה (אור יקר).

¹⁹⁷ ומשום דמוחא היינו חכמה אמר שהטעם משום דאתיא מחכמה "ממוחא עילאה" (אור יקר).

¹⁹⁸ כתר אריך אנפין ומשום שאין רמז בסוד הגוף אלא מוח ולב דהיינו זעיר אנפין ונוקביה לכך אמר "טמיר מכולא" והוא סוד נעלם בגוף האדם ומפני העלמו לא אתיידע מקומו בגוף איו (אור יקר).

¹⁹⁹ כלומר מוחא שהוא תפארת מקרב למעלה נחת רוח דהיינו סוד דקות הנקשר זה בזה וזה בזת בסוד רוח היורד מלמעלה למטה דרך נוקבי דפרדשקא כדפירשנו באדרא, ובסוד הריח חוזר הרוח הזה לגבי מעלה, ובסוד דקותו נצטיירו מציאות כל הנמצאים הטהורים עד נקודה אחרונה אצילות בריאה יצירה ועשיה ואז הם מאירים מלמטה, וסוד הדקות הזה המצוייר העולה לגבי עילא נקרא "נחת רוח דכולא" (אור יקר).